

9—11 april

Debatter m. m.

Onsdagen den 9 april

Sid.

Svar på interpellationer:

av herr Olofsson, Uno, om en partiell utjämning av priserna på flytande bränsle	5
av herr Lundström ang. åtgärder för upphörande av vissa äldre fastighetsavgifter	7
Interpellation av herr Edström ang. utbyggnad av reumatiker-vården	14

Fredagen den 11 april

Remissdebatt i fråga om Kungl. Maj:ts proposition angående vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret	16
Ändring i lagen om församlingsstyrelse m. m.	24
Den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i öresunds- trafiken	25
Ändrad tid beträffande avdrag för ränta å kvarstående skatt	34
Bankaktiebolags kassareserv m. m.	35
Utgivning av en utförligare matrikel över riksdagens ledamöter	38
Vägbelysningen längs vissa trafikleder m. m.	40

Samtliga avgjorda ärenden

	Sid.
Onsdagen den 9 april	
Gemensamma omröstningar:	
ang. anslag till avlöningar vid civilförsvarsstyrelsen	3
ang. anslag till ferieresor för husmödrar	3
ang. statsbidrag till Föreningen Fruktdrycker	4
Fredagen den 11 april	
Konstitutionsutskottets utlåtande nr 13, ang. ändring i lagen om församlingsstyrelse, m. m.	24
Statsutskottets utlåtande nr 67, ang. fortsatt disposition av vissa äldre anslag: ecklesiastikdepartementet	25
Bevillningsutskottets betänkande nr 36, ang. den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i öresundstrafiken	25
— nr 38, ang. ändrad tid beträffande avdrag för ränta å kvarstående skatt	34
Bankoutskottets utlåtande nr 10, om övergång till helt statlig drift vid gruvor m. fl. anläggningar inom Västerbottens län	35
— memorial nr 11, ang. ändring i avlöningsbestämmelserna för hos riksdagen tillfälligt anställda tjänstemän m. m.	35
— utlåtande nr 12, ang. bankaktiebolags kassareserv m. m.	35
— nr 13, ang. fortsatt giltighet av valutalagen	38
— nr 14, om utgivning av en utförligare matrikel över riksdagens ledamöter	38
— nr 15, om utarbetande av en plan för ombyggnad av riksdags- huset	40
— memorial nr 17, ang. användande av riksbankens vinst för år 1957	40
Tredje lagutskottets utlåtande nr 14, om särskilda avgifter vid ex- ploatering av grus- och stentäkter	40
— nr 15, om obligatorisk vägbelysning längs vissa trafikleder m. m.	40
Jordbruksutskottets utlåtande nr 12, ang. anslag till Byggnadsar- beten vid veterinärhögskolan	42

Onsdagen den 9 april

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 41 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 176 och II: 199, i vad de berör förevarande anslag,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för civilförsvarsstyrelsen som föranledes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 3 januari 1958 förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för civilförsvarsstyrelsen att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis ..	569 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis ..	58 500
3. Vissa pensionskostnader, förslagsvis	5 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 271 000
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	228 000

Summa kronor 2 132 000;

c) till Civilförsvarsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 2 132 000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 176 och II: 199, i vad de berör förevarande anslag, beslutat att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ur personalförteckningen för civilförsvarsstyrelsen avföra en kontorsbiträdestjänst i Ao 5;

b) godkänna följande avlöningsstat för civilförsvarsstyrelsen att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis ..	569 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis ..	58 500
3. Vissa pensionskostnader, förslagsvis	5 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 197 860
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	222 740

Summa kronor 2 053 600;

c) till Civilförsvarsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 2 053 600 kronor.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen upplästes, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 86;

Nej — 61.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollutdrag, nr 275, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 115 ja och 108 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 201 ja och 169 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 61 fö-

reslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 216 och II: 268 samt I: 163 och II: 186, sistnämnda bägge motioner såvitt nu är i fråga, till Ferrieresor för husmödrar för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 163 och II: 186, såvitt nu är i fråga, ävensom med avslag å motionerna I: 216 och II: 268 till Ferrieresor för husmödrar för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 775 000 kronor.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen upplästs, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 88;

Nej — 59.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollutdrag, nr 276, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 119 ja och 106 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 207 ja och 165 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 62 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att motionerna I: 89 och II: 79 icke må av riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att, med bifall till motionerna I: 89 och II: 79, till Bidrag till Föreningen Fruktdrycker för budgetåret 1958/59 anvisa ett anslag av 25 000 kronor.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen upplästs, verkställdes omröstning medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 72;

Nej — 74.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagit, att han avstode från att rösta.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollutdrag, nr 277, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 96 ja och 124 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 168 ja och 198 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Justerades protokollen för den 25, 26 och 28 nästlidne mars.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena *Undén* avlämnade Kungl. Maj:ts skrivelse nr 154, angående förordnande av statsrådsledamöter att uppläsa Kungl. Maj:ts öppna brev till riksdagen angående viss grundlagsfråga.

Av nämnda kungl. skrivelse, som nu föredrogs, inhämtades bland annat, att Kungl. Maj:t förordnat hans excellens herr ministern för utrikes ärendena *Undén*, att i första kammaren uppläsa Kungl. Maj:ts ifrågavarande öppna brev.

Med anledning härav lämnades ordet till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena *Undén*, som i enlighet med det honom givna uppdraget uppläste

Om en partiell utjämning av priserna på flytande bränsle

Kungl. Maj:ts öppna brev, nr 155, angående viss grundlagsfråga.

Uppläsningen av berörda öppna brev åhördes av kammarens ledamöter stående.

På sedermera gjord proposition beslöts att förevarande kungl. skrivelse och öppna brev skulle läggas till handlingarna.

är arbetsoförmögen under minst 14 dagar från dato.

Bräkne-Hoby den 7 april 1958

Egil Sch. Hansen,
provinsialläkare

De begärda ledigheterna beviljades, beträffande herr Karlsson, Göran, för den tid, det i åberopade läkarintyget omförmälda hindret varade.

Anmäldes och godkändes utrikesutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 175, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om godkännande av handelsavtal mellan Sverige och Cuba.

Upplästes två till kammaren inkomna ansökningar, vilka jämte därvid fogade läkarintyg voro så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Med stöd av bifogade läkarintyg får jag härmed anhålla om ledighet från riksdagsarbetet tills vidare.

Huskvarna den 7 april 1958.

Göran Karlsson

Att riksdagsman Göran Karlsson, född den 14 juli 1914 är förhindrad att delta i riksdagsarbetet i *minst 2* veckor intygas. Diagnos: fract. sterni et costae.

Jönköping den 3 april 1958.

P. M. Christiansen,
leg. läkare

Till riksdagens första kammare.

Under hänvisning till bifogade läkarintyg får undertecknad härmed anhålla om ledighet från riksdagsarbetet under 14 dagar.

Bräkne-Hoby den 7 april 1958.

T. Wolgast

Härmed intygas, att riksdagsmannen *Tor Wolgast*, född den 28 mars 1891, Bräkne-Hoby, på grund av gallstensbesvär

Om en partiell utjämning av priserna på flytande bränsle

Herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet LANGE, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Uno Olofssons interpellation om en partiell utjämning av priserna på flytande bränsle, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Herr Uno Olofsson har i en interpellation frågat mig om jag vill medverka till att förhandlingar uppställas mellan berörda priskontrollerande myndigheter och oljeföretagen i syfte att åstadkomma en partiell prisutjämning på flytande bränsle.

Med anledning härav vill jag anföra följande.

Som torde vara interpellanten bekant tillämpas icke f. n. någon direkt statlig priskontroll. Den lagstiftning på området som trädde i kraft den 1 januari 1957 är av beredskapskaraktär och avsedd för extraordinära förhållanden. Den tidigare prisregleringen, som baserades på en lagstiftning från år 1947, slopades med utgången av år 1956. I samband därmed avvecklades statens priskontrollnämnd. En förutsättning för att slopa 1947 års lagstiftning var, att statens möjligheter att främja konkurrensen mellan företagarna utvidgades. Lagstiftning om sådan utvidgning genomfördes från och med den 1 januari 1957, och samtidigt inrättades statens pris- och kartellnämnd. Denna har till uppgift att följa utvecklingen av och främja allmän kändedom om pris- och konkurrensförhållandena inom näringslivet och fungerar såsom utredningsorgan åt näringsfri-

Om en partiell utjämning av priserna på flytande bränsle

hetsrådet och ombudsmannen för näringsfrihetsfrågor. Nämnden äger icke befogenhet att uppta förhandling med företagare i syfte att åstadkomma prisnedsättningar. Däremot kan prisfrågor bli föremål för förhandling inför näringsfrihetsrådet i sådana fall, då ofullständighet i konkurrensen på ett ur allmän synpunkt otillbörligt sätt påverkat prisbildningen.

Förutsättningen för att ett statligt ingripande skall kunna ske på förevarande område är således, att den prissättning på flytande bränsle, som oljebolagen tillämpar och som leder till högre priser i bl. a. norrlandslänen än i landet i övrigt, icke är motiverad ur kostnadssynpunkt samt att prissättningen i fråga beror på en konkurrensbegränsning.

Den av interpellanten omnämnda utredningen rörande prissättningen på flytande bränsle påbörjades av priskontrollnämnden 1955 och slutfördes av pris- och kartellnämnden. Den syftade bl. a. till att ge svar på spørsmålet, om de inom olika konsumtionsområden tillämpade priszon- och frankotilläggen motsvarades av ökade fraktkostnader. På grund av uppgiftens omfattning begränsades utredningen till att avse ett större oljebolag. Utredningens resultat utvisade, såväl för landet i dess helhet som för Norrland taget för sig, att beträffande samtliga grupper av priszoner och frankoorter den genomsnittliga fraktkostnadsökningen översteg zon- respektive frankotilläggen. Samma resultat erhöles beträffande städerna Örnköldsvik och Umeå tagna var för sig. Beträffande Gävle och Sundsvall däremot översteg zontilläggen något fraktkostnadsökningen. Den markanta bristande täckningen av fraktkostnaderna, som konstaterades för Norrlands del, visar att zonprissystemet innebär en utjämning av prisnivån till förmån för konsumenterna där.

Totalt sett är således, såvitt utredningen ger vid handen, zon- och frankotilläggen motiverade av kostnadsökningar. Anledning synes ej finnas till antagande, att förhållandena hos de andra oljeföretagen skulle vara annorlunda än hos det undersökta företaget.

Vad konkurrensfrågan beträffar vill jag erinra om att handeln med flytande bränslen omhänderhas av ett tiotal företag, varav sex tillhör internationella koncerner. En icke obetydlig del av handeln faller på Sveriges oljekonsumenters riksförbund och två svenska raffinaderier. Såvitt känt är finns inom detta område icke någon överenskommelse av konkurrensbegränsande natur.

Av det anförda torde framgå, att sådana omständigheter för närvarande icke föreligger att ett ingripande i prissättningen på flytande bränslen är motiverat.

Jag vill här tillägga, att den nyssnämnda utredningen även syftade till att få klarhet i huruvida icke ett ytterligare antal hamnstäder skulle kunna hänföras till 0-zon. Ett nytt sådant område har f. ö. nyligen bildats omkring Karlshamn. På grund av svårigheten att erhålla tillräckligt specificerat grundmaterial kunde en komplett utredning ej verkställas i detta avseende. Utredningen gav dock visst belägg för att transportförhållandena icke förändrats i sådan grad, att inrättande av ytterligare 0-zoner vore kostnadsmässigt motiverat. Jag vill i sammanhanget även erinra om att olja, som förbrukas i Norrland, fördrygas icke blott genom högre oceanfrakter till norrlandshamnarna utan även av andra skäl. Sålunda måste för att behovet skall täckas även under den del av året, då hamnarna är stängda till följd av ishinder, antingen lagringen hållas på en hög nivå eller tillförsel ske per järnväg.

Med det anförda anser jag mig ha besvarat herr Olofssons interpellation.

Herr **OLOFSSON, UNO**, (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet och chefen för handelsdepartementet för svaret. Om jag skulle försöka sammanfatta det i några korta ord skulle jag kunna säga, att det är en suck av resignation: statsmakterna har gjort vad de har kunnat, de kan inte göra mer! Jag hade knappast väntat mig något annat svar, ty jag är medveten om att vi

här har stora svårigheter att brottas med, men samtidigt kan jag inte underlåta att peka på att denna fråga är av oerhört stor betydelse för oss som bor i de mera avlägsna bygderna i Norrland. Den är med andra ord en svärbemästrad fråga. Prisskillnaderna innebär för vårt näringsliv betydande försämringar i konkurrenshänseende i jämförelse med andra områden av landet, och vi har ju också mycket långa vägar och stora transportbehov, vilket gör att denna fråga är mycket vital för oss.

Jag är medveten om att en ny behandling av denna fråga skulle behöva föregås av en ny och grundligare utredning, men jag anser att vi borde kunna åstadkomma en större jämlikhet i kostnaderna på detta område lika väl som på andra. Jag kan peka på ett sådant område: vi producerar kraft i Norrland och säljer den till praktiskt taget samma pris i Syd- och Mellansverige som konsumenterna alldeles intill kraftstationerna får betala. Det borde därför finnas möjligheter för statsmakterna att ta initiativ för att åstadkomma en ändring till det bättre även när det gäller priserna på flytande bränslen, och det är ett sådant initiativ som jag förväntar från statsmakternas sida.

Herr talman! Jag ber än en gång att få tacka för svaret.

Herr statsrådet LANGE:

Herr talman! Jag vill bara till herr Olofsson säga, att om en sådan utredning skulle ha någon mening skulle den naturligtvis utmyнна i att man rekommenderade vissa åtgärder för att subventionsvägen minska kostnaderna för oljekonsumenterna i sådana trakter, där transportkostnader och andra förhållanden medför högre priser. Jag vet inte om herr Olofsson är beredd att ställa sig bakom en dylik rekommendation. Jag är det i varje fall icke.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. åtgärder för upphörande av vissa äldre fastighetsavgifter

Ordet lämnades till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet LINDELL, som meddelat, att han ämnade vid detta sammanträde besvara herr Lundströms interpellation angående åtgärder för upphörande av vissa äldre fastighetsavgifter, och nu yttrade:

Herr talman! Med kammarens tillstånd har herr Lundström frågat mig, vilka resultat de undersökningar rörande vissa avgifter till stiftelsen Danviks hospital givit, som omnämdes i interpellations svar den 15 april 1955, och vilka åtgärder som eventuellt har vidtagits i anledning av utredningarna.

Till svar på interpellationen får jag anföra följande.

Danviks hospital leder sitt ursprung från vissa medeltida välgörenhets- och sjukvårdsanstalter i Stockholm. Dessa inrättningar, som synes ha stått under magistratens överinseende, sammanfördes under 1500-talet till en gemensam anstalt. Stiftelsen står under en särskild direktion, bestående av överståhållaren eller, vid förfall för honom, underståhållaren samt sex av Kungl. Maj:t förordnade ledamöter. På stiftelsen vårdas åldringar och sjuka, vilka är i stånd att med egna medel bekosta den del av driftutgifterna som inte täckes av stiftelsens egna inkomster.

Vid försäljningar av fast egendom tillhörig hospitalet, som skedde med början under 1700-talet, brukade föreskrivas skyldighet för senare köpare att till hospitalet erlägga viss avgift, om hospitalet inte ville begagna sig av den lösningsrätt som den vid försäljningen förbehållit sig. Denna rekognitionsavgift, som i regel beräknades till 3 procent å köpeskillingen, sanktionerades av Kungl. Maj:t 1813. Rätten att uppbära rekognitionsavgift bekräftades även av ständerna.

Stiftelsens inkomster av rekognitionsavgifter har under tioårsperioden 1946—1955 uppgått till i medeltal 25 000 kronor om året. Huvuddelen av rekognitionsavgifterna har influtit från hemma-

Ang. åtgärder för upphörande av vissa äldre fastighetsavgifter

nen Järsla, Sickla, Skuru och Duvnäs, där en betydande jordstyckning för bostads- och industriändamål har ägt rum.

Rekognitionsavgifterna medför ganska väsentliga olägenheter vid fastighetsomsättningen, och det har vid flera tillfällen framförts önskemål om att de skall avskaffas. Ett vidlyftigt utredningsarbete har också ägt rum i syfte att få till stånd en avveckling av avgifterna. En fråga som härvid trätt i förgrunden gäller stiftelsens rättsliga ställning över huvud och särskilt det därav avhängiga spörsmålet, huruvida statsmakterna är berättigade att förfoga över stiftelsens rätt genom att utan vidare avskaffa avgifterna. Kammarkollegiets majoritet har i ett yttrande år 1921 ansett en sådan frihet föreligga för statsmakterna. Genom senare forskning har emellertid framkommit åtskilligt nytt material, som belyser saken, och det är tvivelaktigt, om denna uppfattning verkligen håller. På 1930-talet prövades i stället en annan utväg. Inför en av Kungl. Maj:t utsedd förhandlingsledare upptogs förhandlingar mellan stiftelsen och fastighetsägarna om ett avlösningsförfarande. Dessa förhandlingar ledde till en överenskommelse, som år 1933 godkändes av riksdagen. Överenskommelsen innebar, att fastighetsägarna fick rätt att inom viss tidsfrist avlösa avgiftsplikten enligt närmare angivna grunder. På grundval av överenskommelsen avvecklades rekognitionsavgifterna beträffande ungefär hälften, eller 1 500, av det dåvarande antalet rekognitionsfastigheter. Genom jorddelning därpå har antalet avgiftspliktiga fastigheter numera väsentligt stigit.

De undersökningar rörande rekognitionsavgifterna som under senare tid företagits inom justitiedepartementet har hittills resulterat i en i juli 1957 upprättad promemoria. I denna framhålles, att 1933 års avlösningsförfarande, som förutsatte frivillig medverkan av ägarna till de belastade fastigheterna, endast medförde att en del av hela antalet fastigheter befriades från avgiftsskyldigheten och att det måste antagas att ej heller ett nytt avlösningsförfarande på frivillighetens grund skulle leda till att

problemet i dess helhet bringades ur världen. Vidare understrykes i promemorian, att ett avskaffande av avgifterna utan rätt för hospitalet till gottgörelse förutsätter att statsmakterna äger frihet att förfoga över stiftelsens rätt men att denna fråga är omstridd och icke torde kunna väntas bli klarlagd genom något domstolsavgörande. Därefter skulle återstå den lösningen att man på sätt tidigare skett beträffande vissa liknande avgifter avvecklar rekognitionsavgifterna mot viss ersättning av statsmedel.

Efter det den nämnda promemorian upprättats har frågan ytterligare övervägts inom justitiedepartementet i samråd med finansdepartementet. Dessa överväganden har givit vid handen, att det av statsfinansiella skäl inte kan komma i fråga att taga statsmedel i anspråk för en avveckling och att det är synnerligen ovisst huruvida ett avlösningsförfarande enligt grunder liknande dem som tillämpades i 1933 års riksdagsbeslut inom rimlig tid skulle leda till en lösning av frågan i hela dess vidd. Denna senare utväg bör därför inte ånyo prövas, med mindre det visar sig ogörligt att lösa frågan på annat sätt. Emellertid har vid kontakt som jag haft med stiftelsens direktion framgått, att man från stiftelsens sida numera inte är helt främmande för tanken att medverka till en avveckling av avgifterna. Rörande formerna för en sådan avveckling är det ännu för tidigt att yttra sig. För dagen kan det emellertid konstateras, att det finns en viss grundval för att komma fram till en lösning, och det är min förhoppning att det skall visa sig möjligt att inom en inte alltför avlägsen framtid nå ett tillfredsställande resultat på denna väg.

I interpellationen beröres jämväl de inkomster av ålderdomlig art, som stiftelsen uppbär från sjöfarten på Stockholms hamn. Frågan om avveckling av dessa avgifter handlägges inom handelsdepartementet. Enligt vad jag inhämtat har den fortsatta utredningen härom ansetts böra anstå i avbidan på ett ställningstagande till frågan om avveckling av rekognitionsavgifterna.

Ang. åtgärder för upphörande av vissa äldre fastighetsavgifter

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Till statsrådet och chefen för justitiedepartementet ber jag att få framföra ett tack för svaret. Visserligen ger det inte vid handen, att några större framsteg för lösandet av det berörda problemet skett, sedan jag för tre år sedan interPELLERADE i frågan. Men statsrådet låter dock mot slutet vissa förhoppningar framskymta om resultat så småningom. Alltid är det någon källa till glädje, om än aldrig så liten.

Att jag vid denna riksdag, så laddad av rikspolitiskt betydelsefullt stoff, ändå djärvts att framföra detta — jag tillåter mig säga det — sällsamma spörsmål om avgifterna till Danviksstiftelsen till behandling, beror ingalunda på någon strävan att bereda riksdagen visst avbrott i spänningarna. Nej, för många människor är denna fråga långt ifrån bagatellartad. Den är tvärtom en ekonomiskt mycket kännbar historia. I den tidigare interpellationsdebatten skildrade jag ett fall, där en pensionär, som hade 500 kronor i månaden att leva på, för 25 000 kronor köpte en liten stuga med tomt uppe i Roslagen. Efter ett år fick han en räkning från Danviken på 750 kronor — 3 procent på köpeskillingen. Det kom som en fullständig överraskning för honom. Affären hade förmedlats av en fastighetsbyrå, som tydligen inte själv hade reda på pålagan eller i varje fall inte talat om den för köparen, och i gravationsbeviset står ju ingenting om dessa avgifter. Sedan 1955 har en mängd nya fastighetsaffärer skett inom områden som drabbas av dessa Danviksavgifter. I en del fall har man väl haft reda på dem innan affären skett, men i andra fall torde avgifterna ha kommit som överraskningar efteråt.

Nu har detta system pågått i bortåt 150 år med statsmakternas sanktion. Den sanktionen har varit effektiv, ty i flera decennier har nu samma statsmakt som ursprungligen gav sanktionen — Kungl. Maj:t — undersökt möjligheterna att få systemet upphävt, dock utan framgång. Nog måste det väl ändå betecknas som ytterst märkligt, att i denna tid av stark utveckling och förändring skall här

få stå orubbad kvar ett slags privat skattepålaga av för de drabbade så pass kännbar art som denna. För vart år som går blir denna skatt allt större. År 1934 friköpte sig halva antalet av fastighetsägarna från pålagan, men ändå tycks inkomsterna av rekognitionsavgifterna för Danviksstiftelsen alltjämt i stort sett vara lika stora som innan friköpen skedde. Ju mer stadssamhällena och särskilt storstaden växer, desto dyrare blir fastigheterna — alldeles fränsett inflationen — och desto mer ger ju rekognitionsavgifterna.

Jag har många gånger funderat över om det verkligen skall vara nödvändigt att dessa avgifter skall utgå inte bara på markvärdet — det är ju marken som tillhörde Danviken en gång i världen — utan också på värdet av byggnaderna. Ponera att en skyskrapa byggs på en sådan tomt för 5—10 miljoner kronor, då måste täta ägarbyten av en sådan fastighet för Danviksdirektionen vara en nåd att stilla bedja om. Men Danviks hospital lär väl varken på 1700-talet eller senare ha haft något finger med i investeringarna för bebyggelsen. Jag vill fråga justitieministern, om man inte som en första åtgärd kunde försöka att snabbt få bort pålagan på byggnaderna, medan man grunnar på hur det skall gå till att avveckla pålagan på själva marken. Det förefaller mig som om man när det gäller byggnaderna i varje fall inte hade samma moraliska grundval att stå på.

Nu säger statsrådet, att det med hänsyn till det statsfinansiella läget icke kan komma i fråga att ta statsmedel i anspråk för en avveckling av avgifterna. Ja, sedan jag hört att statsrådet varit i kontakt med finansdepartementet, har jag ingen svårighet att förstå vem som står bakom det beskedet. Men bör inte för rättens och rättvisans höge företrädare inom regeringen hänsynen till rätt och billighet ha så pass stor betydelse, att den inte helt och hållet får ge efter för den statsfinansiella hänsynen till ett par tiotusental kronor om året?

Denna pålaga, som kallas rekognitionsavgifter, har verkligen numera mycket litet med rätt och billighet att skaffa.

Ang. åtgärder för upphörande av vissa äldre fastighetsavgifter

Kanske hade den det mer en gång i världen, men med den utveckling, som bebyggelse och samhällsbildning undergått, har den det inte längre.

För övrigt undrar jag, om det här är fråga om att ersätta stiftelsen för 25 000 kronor om året. Danviksstiftelsens kostnader och besvär för att bevaka sin rätt och få in avgifterna av de köpare, som förvärvat sådana här fastigheter, medför säkerligen en hel del avbränningar. En rimlig kompromiss mellan Danviken, staten och enskilda fastighetsägare borde inte vara ekonomiskt oöverkomlig ens för finansdepartementet.

Det problem vi här diskuterar aktualiserar även en annan billig begäran, den nämligen att så länge avgiften består, skall förhållandet införas i gravationsbevis. JO har ju begärt detta. Statsrådet säger ingenting i sitt svar om hur han ser på den saken. Är det inte alldeles oriktigt att en fastighet skall graveras av en sådan pålaga utan att det ens omnämns i gravationsbeviset? Att få den saken ordnad tycker jag är det minsta man kan begära.

Då frågan om de avgifter till Danviksstiftelsen, som åvilar sjöfarten i Stockholms hamn, inte handläggs inom justitiedepartementet, skall jag här inte gå in på den. Dessa avgifters fortbestånd har tydligen kopplats ihop med rekognitionsavgifternas framtida öde. Detta är alltså det förstahandsproblem som skall knäckas. Att justitiedepartementet har tagit kontakt med Danvikshospitalets direktion för att nå ett resultat är glädjande. Måtte bara inte dessa förhandlingar fortgå i samma takt som av allt att döma kännetecknat hela den tidigare behandlingen av frågan! Utredningar har ju under skilda perioder pågått i åtminstone 40 år, sannolikt ännu längre, utan att något avgörande resultat har nåtts.

Tills vidare hoppas jag på den nuvarande justitieministern. Och detsamma gör många av de berörda fastighetsinnehavarna.

Herr statsrådet LINDELL:

Herr talman! Interpellanten har frågat mig, om man inte kunde begränsa avgif-

terna till att avse endast marken och inte byggnaderna. På det måste jag svara, att det hela ju är en rättslig fråga och att högsta domstolen har konstaterat att avgiftsskyldigheten avser också de på marken uppförda byggnaderna.

Vidare berörde interpellanten frågan om att uppta avgiftsskyldigheten i gravationsbevisen, en fråga som redan tidigare har väckts av justitieombudsmannen. Detta skulle emellertid innebära, att man resignerar inför problemet. Man skulle på det viset konservera den bestående ordningen. Inte heller tekniskt är ett sådant förfarande så lätt att genomföra.

Jag tror emellertid att interpellanten inte tillräckligt har beaktat de hoppfulla toner, som jag anslög i slutet av mitt interpellationssvar. Här har ju nu för första gången på lång tid verkligen öppnat sig en framkomlig väg, och den vägen har skisserats och antytt av direktionen för Danviks hospital vid de förhandlingar som jag har fört med den. Jag vill betyga att direktionen har visat den största förståelse för de svårigheter, som är förbundna med detta problem. För direktionen själv utgör det en avsevärd administrativ börda att driva in dessa avgifter. Men direktionen har också full förståelse för det besvärande i denna ofta inte kända avgiftsskyldighet, som drabbar köpare av fastigheter i dessa bygder. Med hänsyn till den inställning, som direktionen har, tror jag vi kan räkna med att inom en ganska snar framtid få till stånd en restlös avveckling av rekognitionsavgifterna.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Detta justitieministerns tillägg till sitt svar gläder mig ytterligare. Om Danviksstiftelsens ledning visar så stor förståelse som justitieministern nu säger, så bör vi — med hänsyn också till den förhoppning på den nuvarande justitieministern som jag redan förklarat mig hysa — verkligen ha all anledning att vänta ett resultat så småningom.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 116, angående riktlinjer för upp-
rustning av landsbygdens elektriska di-
stributionsnät;

nr 121, angående försäljning av vissa
kronoegendomar m. m.; och

nr 122, angående vissa prisreglerande
åtgärder på jordbrukets område, m. m.

Föredrogos och hänvisades till be-
handling av lagutskott Kungl. Maj:ts
propositioner:

nr 126, med förslag till lag angående
ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr
1) om allmän sjukförsäkring, m. m.;
och

nr 127, med förslag till lag angående
fortsatt giltighet av lagen den 30 juni
1943 (nr 444) om tillståndstvång för
byggnadsarbete.

Föredrogos och hänvisades till bevill-
ningsutskottet Kungl. Maj:ts proposi-
tion nr 128, med förslag till förordning
om ändring i tulltaxeförordningen den
4 oktober 1929 (nr 316).

Föredrogos och hänvisades till stats-
utskottet nedannämnda motioner:

nr 351, av herr *Edström*,

nr 352, av fru *Gärde Widemar*, samt

nr 353, av herr *Bergh, Ragnar*, och
herr *Sveningsson*.

Föredrogos och hänvisades till bevill-
ningsutskottet nedannämnda motioner:

nr 354, av herr *Elmgren* m. fl.,

nr 355, av herr *Larsson, Nils Theo-*
dor, m. fl.,

nr 356, av herr *Andersson, Gunnar*,
m. fl.,

nr 357, av herr *Birke*, och

nr 358, av herr *Domö* m. fl.

Föredrogos och bordlades ånyo kon-
stitutionsutskottets utlåtande nr 13, stats-
utskottets utlåtande nr 67, bevillningsut-
skottets betänkanden nr 36 och 38, ban-
koutsutskottets utlåtanden och memorial nr
10—15 och 17, tredje lagutskottets utlä-

tanden nr 14 och 15 samt jordbruksut-
skottets utlåtande nr 12.

Anmäldes och bordlades följande till
kammaren överlämnade kungl. proposi-
tioner:

nr 107, angående överförande till Sve-
rige av sjuka flyktingar;

nr 110, angående vissa organisations-
och anslagsfrågor rörande försvaret;

nr 129, med anhållan om riksdagens
yttrande angående vissa av Europarådets
rådgivande församling år 1957 och 1958
vid dess nionde ordinarie möte fattade
beslut;

nr 130, angående förflyttning av Sö-
derbygdens vattendomstol;

nr 132, med förslag till förordning om
ändrad lydelse av 3 § förordningen den
19 november 1914 (nr 383) angående
stämpelavgiften;

nr 134, angående viss ändring i gäl-
lande avtal angående utövandet av sta-
tens tobaksmonopol;

nr 135, angående godkännande av
överenskommelse mellan Sveriges rege-
ring och De Socialistiska Rådsrepubli-
kernas Unions regering om utförande av
beskickningsanläggningar i Moskva och
Stockholm;

nr 137, med förslag till lag angående
ändring i lagen den 24 maj 1929 (nr 116)
om tillsyn över stiftelser;

nr 138, rörande ratifikation av kon-
vention om indrivning av underhållsbi-
drag i utlandet;

nr 139, angående ratifikation av euro-
peisk utlämningskonvention; och

nr 140, angående överlåtelse av viss
kronan tillhörig mark m. m.

Anmäldes och bordlades följande un-
der sammanträdet till herr talmannen
avlämnade motioner:

nr 359, av herr *Siegbahn* och herr *An-*
derson, Carl Albert, i anledning av
Kungl. Maj:ts proposition med förslag till
ny tulltaxa, m. m.;

nr 360, av herr *Danmans*, i anledning
av Kungl. Maj:ts proposition med förslag
till ny tulltaxa, m. m.;

nr 361, av herr *Akesson* och herr *Hans-*
son, Nils, i anledning av Kungl. Maj:ts

proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 362, av herr *Lindahl* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 363, av herr *Sveningsson* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 364, av herr *Sveningsson* och herr *Johansson, Anders*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 365, av herr *Sveningsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 366, av herr *Ohlsson, Ebbe*, och herr *Eskilsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 367, av herr *Anderson, Carl Albert*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 368, av herr *Svärd* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 369, av herr *Ohlsson, Ebbe*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 370, av herr *Larsson, Sigfrid*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 371, av herr *Andersson, Gunnar*, och herr *Birke*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 372, av herr *Schmidt* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 373, av herr *Boo* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 374, av herr *Nord* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 375, av herr *Nilsson, Yngve*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 376, av herr *Nilsson, Yngve*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 377, av herr *Hermansson* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 378, av herr *Hermansson* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 379, av herr *Hansson, Gustaf Henry*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 380, av herr *Källqvist*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 381, av herr *Carlsson, Oscar*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 382, av herr *Andersson, Alvar*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 383, av herr *Karlsson, Fritiof*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 384, av herr *Elofsson, Gustaf*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 385, av herr *Elofsson, Gustaf*, m. fl. i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 386, av herrar *Birke* och *Boman*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 387, av herr *Berg, Gunnar*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr 388, av fröken *Andersson* och herr *Kaijser*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa följdfrågor i anledning av skolstyrelsereformen m. m.;

nr 389, av herrar *Sveningsson* och *Eskilsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser om resandes rätt att fritt införa jordbruksregleringsvaror;

nr 390, av herr *Nord* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser om resandes rätt att fritt införa jordbruksregleringsvaror;

nr 391, av herr *Eliasson* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser om resandes rätt att fritt införa jordbruksregleringsvaror;

nr 392, av fru *Gärde Widemar* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition

angående åtgärder för att avhjälpa platsbristen inom fångvårdens ungdomsråing;

nr 393, av herr *Ohlon*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder för upprustning av universitet och högskolor;

nr 394, av herrar *Edström* och *Osvald*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder för upprustning av universitet och högskolor;

nr 395, av herr *Hedström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vidareutbildning av folkskollärare för tjänstgöring på enhetsskolans högstadium m. m.;

nr 396, av fru *Sjöström-Bengtsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vidareutbildning av folkskollärare för tjänstgöring på enhetsskolans högstadium m. m.;

nr 397, av herr *Edström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ympning mot smittkoppor;

nr 398, av herr *Lundström* m. fl. i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade grunder för den ekonomiska förvaltningen av de allmänna läroverken m. m.;

nr 399, av herr *Arrhén*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade grunder för den ekonomiska förvaltningen av de allmänna läroverken m. m.;

nr 400, av herr *Hanson, Per-Olof*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1958/59 till statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården m. m.;

nr 401, av herr *Hesselbom*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1958/59 till statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården m. m.;

nr 402, av fru *Sjöström-Bengtsson* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1958/59 till statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården m. m.;

nr 403, av herr *Aastrup*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående garanti för krediter till Uddevallavarvet Aktiebolag;

nr 404, av herrar *Öhman* och *Norling*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående garanti för krediter till Uddevallavarvet Aktiebolag;

nr 405, av herr *Ewerlöf* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående garanti för krediter till Uddevallavarvet Aktiebolag;

nr 406, av herr *Svensson, Rikard*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1958/59 till främjande av bostadsförsörjningen m. m.;

nr 407, av herr *Ohlon* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1958/59 till främjande av bostadsförsörjningen m. m.;

nr 408, av herr *Eliasson* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1958/59 till främjande av bostadsförsörjningen m. m.;

nr 409, av herr *Spetz*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1958/59 till främjande av bostadsförsörjningen m. m.;

nr 410, av herr *Anderberg* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1958/59 till främjande av bostadsförsörjningen m. m.;

nr 411, av herr *Ewerlöf* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1958/59 till främjande av bostadsförsörjningen m. m.;

nr 412, av herr *Norling* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1958/59 till främjande av bostadsförsörjningen m. m.;

nr 413, av herr *Larsson, Sigfrid*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, m. m.; och

nr 414, av herr *Kaijser*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, m. m.

Interpellation ang. utbyggnad av reumatikervården

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1958/59, i vad avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1958/59 till Musikaliska akademien med musikhögskolan jämte i ämnet väckta motioner m. m.;

bankoutskottets utlåtande nr 16, i anledning av väckt motion angående åtgärder till avhjälpande av vissa svårigheter för näringslivet i Blekinge län;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förverkande av alkoholhaltiga drycker m. m.;

nr 22, i anledning av väckt motion angående beredande av möjlighet till lämpligare behandling av värnpliktiga, som av religiösa betänkligheter vägrar att utföra vapenfri tjänst;

nr 23, i anledning av väckt motion angående förenklat förfarande vid föredragning inför domstol av skriftligt bevismaterial; samt

nr 24, i anledning av väckt motion om viss ändring av 23 kap. 7 § rättegångsbalcken;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 18, i anledning av väckta motioner angående en uppräknig av ersättningsbeloppen enligt militärsättningsförordningen; samt

nr 19, i anledning av väckta motioner om stöd i vissa fall åt familjeförsörjare vid deras barns eller andra anhörigas sjukdom;

tredje lagutskottets utlåtande nr 12, i anledning av motioner om upphävande av jordförvärvslagen m. m.;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställningar rörande anslag för budgetåret 1958/59 till avlöningar, omkostnader och utrustning vid lantbruksnämnderna jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medel för år 1958 till bostadslån åt domänverkets fast anställda skogsarbetare, m. m.; ävensom

allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 14, i anledning av väckta motioner om överförande i enskild ägo av bostadshus, som innehas av kommuner och kommunala bostadsföretag.

Interpellation ang. utbyggnad av reumatikervården

Herr EDSTRÖM (fp) erhöill på begäran ordet och anförde:

Herr talman! 1941 års reumatiker-vårdssakkunniga under ordförandeskap av generaldirektör Axel Höjer avgav 1945 sitt betänkande, del III (SOU 1945: 41), vari de på grundval av en omfattande inventering av de reumatiskt sjuka och sjukhusvårdade under år 1943 samt en fältundersökning över de reumatiskt sjuka inom vissa sociologiskt och klimatologiskt olikartade delar av landet kom till den slutsatsen, att ett stort otillfredsställt sjukvårdsbehov på detta sjukdomsområde förefanns inom landet. De beräknade totalantalet behövliga sjukhusplatser för reumatiskt sjuka till i det närmaste 5 000 (4 965), varav cirka 2 100 förefanns och cirka 2 850 behövde utbyggas, samt föreslog, att man i första hand skulle koncentrera ansträngningen vid utbyggnaden på omkring 2 000 nya vårdplatser, behövliga för akuta och kroniska artrit. Utbyggnaden borde ske dels i form av specialvårdplatser, dels i form av ökade vårdplatser å invärtesmedicinska vårdavdelningar och dels i form av eftervårdsplatser.

På grundval av detta betänkande föreslog Kungl. Maj:t riksdagen i proposition 224 till 1946 års riksdag en första etapp

Interpellation ang. utbyggnad av reumatikervården

av detta utbyggande med högst 250 vårdplatser av specialvårdskaraktär. Det föreslogs även, att pensionsstyrelsen skulle anförtros utbyggandets praktiska genomförande. Riksdagen godkände Kungl. Maj:ts förslag.

Då nu 12 år förflutit sedan detta riksdagens beslut, anhåller jag, att herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet ville inför riksdagen klarlägga hur pensionsstyrelsen utfört det sig sålunda anförtrodda ärendet. Så vitt mig i dag bekant är, har de av pensionsstyrelsen disponerade vårdplatserna för reumatikervård icke ökat sedan 1946 utan sjunkit. Det år 1946 av departementschefen påtalade deletära tillståndet inom reumatikervården skulle i dag vara än värre, om icke genom Riksföreningens mot reumatism initiativ och 1950 års riks-

dags beslut, mot pensionsstyrelsens avstyrkande, Spenshults reumatikersjukhus kommit till stånd. Antalet som väntar på intagning där har allt sedan dess öppnande varit mycket stort. Många reumatiskt sjuka har fortfarande svårt att få erforderlig vård. En förbättring av reumatikervården är fortfarande trängande.

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågakvarande spörsmål finge framställas.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 15.04.

In fidem

Fritz af Petersens

Fredagen den 11 april

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Herr talmannen meddelade, att kammarens sekreterare på grund av sjukdom tills vidare vore förhindrad att tjänstgöra och att förste kanslissekreteraren Fritz af Petersens, som vore utsedd av herr talmannen att vid förfall för sekreteraren bestrida sekreterargöromålen inom kammaren, tills vidare komme att föra kammarens protokoll.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1958/59 under sjätte huvudtiteln, avseende anslagen inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1958/59 under tionde huvudtiteln, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 145, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1958/59 till yrkesundervisningen.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 176, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, såvitt propositionen angår höjning av statens andel av totalisatormedel.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Anderson, Carl Albert*, för tiden den 15 till och med den 23 innevarande månad för utrikes resa.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge föreslå, det första kammaren ville besluta att vid sammanträde, som komme att hållas onsdagen den 16 innevarande månad, företaga val av valmän och suppleanter för utseende av ej mindre fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret än även suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor.

Detta förslag antogs.

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! I anslutning till det av kammaren fattade beslutet får jag föreslå, att kammaren måtte besluta, att antalet suppleanter för de valmän, som skall utse fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jämte suppleanter för dem, bestämmas till 10.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 107, angående överförande till Sverige av vissa sjuka flyktingar.

Kungl. proposition ang. vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret

Föredrogs Kungl. Maj:ts proposition nr 110, angående vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret.

Kungl. proposition ang. vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret

Herr BRANTING (s):

Herr talman! Felet med de moderna leksakerna är ju, att de så ofta är så övertekniska att de inte håller så länge utan snart går sönder och förvandlas till skrot. Jag skulle nog gärna för min del beträffande det föreliggande förslaget till nyordning av vårt försvar ha velat önska, att det fått en mera *rustik* karaktär, att det varit enklare, billigare och framför allt mera hållbart. Tron på det korta kriget är en önskedröm, som har gått i spillror så många gånger till olycka för dem som fäst sina förhoppningar därvid. Men jag vill, herr talman, tillåta mig att vid remissen av försvarspropositionen fästa några andra, mindre militäristiska synpunkter, några allmänna reflexioner.

Trots den så glädjande enigheten mellan partiledarna och mellan partierna beträffande försvarsorganisationens huvuddrag får vi väl alla bekänna, att försvarsfrågan i vårt land liksom på många andra håll befinner sig i ett verkligt krisläge. De problem som ställs av den moderna tekniken ger oss omöjliga frågor att lösa — man kan inte tänka sig trygghet genom dessa lösningar. Betecknande för situationen är ju, förefaller det mig, att *pacifismen* har framträtt med nya förnufts- och samvetsargument, som väcker gehör i vida kretsar och inte längre kan avfärdas med en axelryckning.

Jag kan inte föra pacifismens talan. Jag är inte redo för den ståndpunkten. Jag inskränker mig till att erinra om namnet Bertrand Russel, som ju anses för en god tänkare och som nyligen fick Nobelpriset. Från vår svenska horisont erinrar jag om den lilla skriften »I stället för atombomb» av Fogelström och Morell.

Vad som bär upp pacifismen av i dag är väl i första hand försvarets totala oförmåga att försvara vad militärerna kallar civilbefolkningen, d. v. s. folkets levande massa. Alla människor vet ju i våra dagar, att stora städer på några sekunder kan förvandlas till brinnande ruiner, uppfyllda av döda och förbrända, där förtvivlade och hjälplösa skaror

rusar omkring i en förgiftad storm. Jag besökte London i höstas och körde genom de ändlösa förstadsområdena tillsammans med en brittisk parlamentsledamot.

»Hur tänker ni försvara dessa områden», frågade jag.

»Vi tänker inte försvara dem alls», svarade han, »meningen är inte det! De *kan* inte försvaras. Meningen är att militärerna skall sitta i sina cementbunkrar och avfyra atomladdade bomber eller missiler. Det är det enda, indirekta försvar som finns att erbjuda.»

Jag tror, herr talman, att de politiska ledarna lite varstans inför sådana perspektiv kan komma att tvingas att ta upp på allvar diskussionen med pacifisterna.

Med rätta karaktäriserade statsminister Erlander häromåret situationen så, att fruktan, osäkerhet och förvirring råder bland alla folk, i alla land. Läget har inte förbättrats sedan dess.

Vad nu atomvapnen beträffar beklagar jag, att det parti jag har äran tillhöra ännu inte har gått klart *emot* Sveriges upprustning med sådana vapen. Jag menar att det nu var ett tillfälle att säga ifrån, men i stället har man valt en dubbeltydig linje som skall tillfredsställa båda parterna — både anhängare av och motståndare till atomvapnet — och som närmast innebär ett svävande framtidslöfte.

Men den omständigheten, att partierna ännu inte tagit ståndpunkt i denna fråga, medför naturligtvis inte, att vår försvarsfråga lyckligen befriats från den problematik, som de nya vapnen fört in i bilden.

Kvar står alltså obevekligen — om man nu förutsätter ett krig direkt emot oss — att vi kan angripas eller hotas med dessa terrorvapen, utan att vårt försvar alls kan träda i funktion. Där står ett av de stora frågetecknen i marginalen till den nu föreliggande propositionen. Detta har naturligtvis observerats och tolkats på olika sätt; jag för min del tolkar det inte på samma sätt som överbefälhavaren har gjort.

Men detta är ju inte allt som följer med de nya vapnens existens. Här finns

Kungl. proposition ang. vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret också ett annat perspektiv, som nu kan kallas sekundärt och som jag vet att många inte fäster sig så mycket vid, ännu. Jag syftar då på följande: Om vi nu öppet erkänner våra svårigheter och omöjligheter inför ett direkt anfall mot oss och i stället bedömer och uppskattar vår försvarsorganisation väsentligen som ett låt vara bräckligt neutralitets-skydd, en ökad chans att hålla oss utanför, och om försvaret dessutom tillerkännes den viktiga funktionen att landet inte erbjuder sig som ett militärt vacuum — om vi alltså med denna mera anspråkslösa målsättning är beredda att ta bördan på oss — då ställer oss i alla fall det allmänna förintelsekrigets möjlighet inför ett omöjligt perspektiv. Våra försvarsansträngningar skulle alltså — under för oss gynnsammaste omständigheter i fall av ett allmänt krig — sikta fram emot att vi, *efter* den allmänna katastrofen, skulle stå där, nästan ensamma i ett förgiftat, ödelagt Europa, ett ödelagt Förenta staterna, ett ödelagt Ryssland. Vårt folk skulle inte i det läget ha några livsmöjligheter.

Jag är inte försvarsnihilist — det får jag ärligt bekänna — jag pläderar inte för rena uppgivelsen. Jag intar inte den ståndpunkten — såsom jag nyss sade. Men hur är det, om man frågar efter *alternativ*? Ja, den Fogelström-Morellska idén, som går ut på att man skulle skänka hela försvarsslanten till hungrande folk, är naturligtvis tilltalande för unga sinnen, men vi vet alla att den inte är »praktisk politik», varmed menas, helt enkelt, att det inte finns någon riksdag, som reflekterar på affären. Det är i alla fall på det sättet, och vi kan vara överens om att försvarsfrågan numera inger oss alla de mest allvarliga bekymmer både ur ekonomiska och effektivitets-synpunkter. Den nationella trygghetsillusionen har svunnit bort i det förflutna, och vad ekonomin beträffar kan vi väl inte undgå att se, att vi styr rätt upp emot en bränning, där det bryter sig ett krisförhållande mellan det militära och det sociala.

Å andra sidan, herr talman, frågar

man sig: Finns det inte några ljuspunkter? Jag tror att det finns sådana, fastän kanske svaga. Det är åtminstone möjligt att vi omsider får ställa in oss på en ny grundsyn beträffande det allmänna läget och förhållandet mellan staterna. Ingen som ser sig omkring i världen just nu kan ha några illusioner om att världsfreden står i farstun. Frigörelsen från kolonialvärldena kan inte ske utan konvulsjoner, utvecklingen i Tyskland är på sitt sätt oroande. Men å andra sidan kan man väl inte ställa sig blind för, att en helt ny situation har uppstått, nämligen att — med de nya förstörelsemedlens existens — freden mellan de två stormakterna *måste* bevaras, snart sagt till varje pris. Jag tror att detta är sanning både i öst och i väst.

Kriget mot Egypten stoppades väl i själva verket, det kan man säga nu, av Förenta staterna och Sovjetunionen. Koreakrigets modell kan inte numera upprepas. Det har blivit alltför farligt att leka med den stora elden. Detta, herr talman, är den förändring som har ägt rum.

Nåväl, mitt under detta skeende lägger vi alltså nu fram vår svenska försvarsplan. Jag tror inte att det går att förneka att den har utarbetats under politiska och tekniska förhållanden som ansågs gälla för några år sedan, när man kunde tro att det kalla kriget var melodien för en oöverskådlig framtid. Men tiden har ridit mycket fort under dessa allra senaste år.

Jag förstår att militärerna vill ha bestämt besked snarast möjligt. Men egentligen är det synd, om vi nu skulle låsa fast oss för ett tiotal år framåt, som meningen tycks vara. Låt oss i stället gå in i den nya ordningen med öppen blick för att det allmänna läget kanske snart nog tillåter *en reducering!* Det kan hända att allenast om några år sikten framöver blir mycket klarare. Man kan ju inte undgå nu att tänka på den föreslagna och, som jag hoppas, förestående toppkonferensen. Jag är beredd på att någon stiger upp här och säger: Ni skall inte fästa alltför stora förhoppningar på

Kungl. proposition ang. vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret
den! Det gör inte jag heller, men det är självklart att vi kan betrakta den såsom ett stort steg framåt.

Jag fäster också uppmärksamheten på det förslag och den handling som ägt rum i fråga om testningsstopp för atom-bomber. Det är ju sant att om ett sådant testningsstopp kommer till stånd, måste därmed den internationella atmosfären både bokstavligen och politiskt förbättras. Förslaget därom och det ryska beslutet var naturligtvis inte »bara propaganda» utan förestavades av det kalla faktum, att jordatmosfären *redan* har kommit alltför långt på vägen mot den allmänna fördärvbringande förgiftningen med radioaktivitet. Detta läge kräver åtgärder snarast, och mitt i allt eländet måste man väl säga, att detta förhållande är någonting lovande för freden. Man skulle kunna säga att folken drivs framåt mot fred och samförstånd genom gisselslag.

Låt oss nu tro litet grand på freden också, herr talman, trots att den ibland tycks hänga på ett hår. Jag tänker här på de s. k. beredskapsåtgärder som vi har läst om i dagens tidningar och som man tycker utsätter världen för så fasa-väckande möjligheter. Låt oss tro på freden i alla fall, och göra vad vi kan för den! Svenska regeringens stöd åt kravet på testningsstopp blir, hoppas jag, en sådan insats. Fredspolitikerna hör också till det rationella försvaret.

Det var bara det, herr talman, jag ville tillåta mig säga.

I detta anförande instämde herrar *Lage Svedberg* (s), *Lindgren* (s), *Thun* (s) och *Dahl* (s), fru *Wallentheim* (s), herr *Mogård* (s), fru *Sjöström-Bengtsson* (s) samt herrar *Per Olofsson* (s), *Carl Albert Anderson* (s), *Fahlander* (s) och *Wärnberg* (s).

Herr ÖHMAN (k):

Herr talman! Jag kan också förena mig med de talrika instämmandena i herr Brantings synpunkter. Jag vill emellertid, då vårt parti icke har någon representant i utskottet, använda detta tillfälle för att framföra några synpunkter

på den föreliggande försvarspropositionen. Jag kommer naturligtvis inte att kunna gå in på några detaljer i förslaget, men jag vill gärna rikta uppmärksamheten på några huvudfrågor som här dyker upp.

Den första vill jag bara kort beröra. Det är det uppseendeväckande sätt på vilket denna viktiga fråga har handlagts. Jag erinrar om att fyra partiledare och ett par ministrar den 4 februari träffade en uppgörelse om försvarskostnaderna och därmed i praktiken försatte försvarsberedningen ur spel. Partiledaruppgörelsen innebar inte bara att man fastställde kostnadsramen för den försvarsbudget, som innevarande riksdag skall besluta, utan man läste kostnaderna för ett tiotal år framåt. Därigenom blev försvarsberedningens arbete meningslöst. Det blev omöjligt att pröva olika alternativ.

Det är ganska uppseendeväckande att sådana oparlamentariska metoder kan komma till användning vid handläggning av en så viktig fråga som denna. En ledamot av beredningen hade ju också kurage nog att handla konsekvent, d. v. s. vägra sin medverkan vid effektueringen av partiledarnas diktat. De andra låtsades tydligen inte om den chikan de utsattes för, utan böjde sig lydigt för generalernas och partiledarnas påbud. Här kan man verkligen tala om villkorlös kapitulation — för att nu använda en militär term — inför de pockande krav på ökad miljonrullning för militära ändamål, som länge förts fram från högerns och de militära myndigheternas sida.

Den 4 februari avgjorde partiledarna frågan, och två veckor efteråt rapporterade försvarsberedningen att den var klar med sitt arbete. Beredningen överlämnade ett utlåtande, som till hundra procent innehöll detsamma som partiledarna träffat uppgörelse om. En sådan handläggning av ett ärende är ganska enastående i svensk parlamentarism, och jag anser därför att den bör allvarligt påtalas av alla som vill slå vakt om riksdagens rättigheter.

Nu ligger alltså resultatet på bordet.

Kungl. proposition ang. vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret

Det är en produkt, som tungt kommer att belasta det svenska folket under lång tid framåt. Men departementschefen utbrister belåtet: »Att försvarsfrågan ännu en gång kunnat lyftas över partigränserna innebär en stor nationell tillgång och är av värde inte minst utåt som en manifestation av en enig nations vilja att värna sin frihet och sitt oberoende.»

Jag tvivlar inte ett ögonblick, herr talman, på det svenska folkets vilja att försvara sin frihet och sitt oberoende. Men jag betvivlar mycket starkt, att diktatet i försvarsfrågan den 4 februari är ägnat att stärka försvarsviljan. Ute bland folket växer en opinion fram mot upprustningen, en opinion som är starkare än vad den varit på flera årtionden. Den opinionen går verkligen över partigränserna. Men den prisar inte de fyra partiledarnas samförståndsöverenskommelse med generalerna. Den riktar sig mot uppgörelsen, mot de väldiga ekonomiska bördor som nu skall läggas på de minst bärkraftiga axlar. Den riktar sig mot punktskatterna, som är den mest orättvisa formen för att finansiera statliga utgifter. Därför är opinionen berättigad, och därför vittnar den om en sund och riktig inställning hos arbetarna och andra stora folkgrupper.

Det är ju orimliga kostnader som nu skall läggas på folket, utan att försvaret därmed får den effektivitet som skapar bästa möjliga garanti för värnet av den nationella friheten och oberoendet. Redan första året skall kostnaderna på driftbudgeten stiga till 2 700 miljoner, d. v. s. med nära 500 miljoner i jämförelse med vad som fastställdes av föregående års riksdag för löpande budget. Men det är inte allt. Härtill kommer redan första året 117 miljoner på kapitalbudgeten. Sedan skall under en tioårsperiod årligen läggas ut 240 miljoner på kapitalbudgeten. Vidare skall försvarskostnaderna årligen få stiga med 2,5 procent och anslagen göras värdebeständiga, d. v. s. automatisk kompensation skall lämnas för pris- och lönestegringar. Den årliga procentuella ökningen kan beräknas till cirka 75 miljoner kronor, och tillägget för pris- och lönestegringar be-

räknar försvarsministern för innevarande år till 60 miljoner kronor — det torde väl inte bli mindre under kommande år. En enkel addition säger således, att de årliga utgifter som vi nu skall binda oss för kommer att uppgå till betydligt över 3 miljarder kronor.

Om man därtill tar hänsyn till militärens benägenhet att alltid överskrida sina anslag blir summan ännu mer fantastisk. I år har de militära myndigheterna förbrukat 360 miljoner kronor mera än riksdagen hade avsett. Om de fortsätter i samma stil — och det är säkrast att utgå häifran — så innebär bara den posten 3 600 miljoner kronor under en tioårsperiod.

Summerar man vad föreliggande förslag innebär visar det sig, att riksdagen nu skall binda sig för över 35 miljarder kronor till militära utgifter under tio år. Skall riksdagen verkligen svälja allt detta? Kan vi som sitter i detta hus stå till svars för att ålägga svenska folket militära utgifter, som uppgår till omkring 500 kronor om året för varje medborgare? Är situationen sådan att detta är nödvändigt? Vi tror inte det.

Det parti jag representerar vill inte vara med och dela detta ansvar. Vi anser det vara en olycklig politik. Vi beklagar att regeringen fallit undan för kraven från militärt och borgerligt håll. Den undfallenheten har skapat stark olust bland löntagarna och en dålig stämning i en situation, när alla löntagare står inför en mycket betydande kraftmätning med arbetsgivarnas och de borgerligas företrädare i det förestående nyvalet till andra kammaren. Regeringens eftergifter i denna fråga kan måhända äventyra lösandet av tilläggs pensionsfrågan. Jag kan i detta sammanhang endast uttala den förhoppningen, att väljarmajoriteten trots regeringens missgrepp i försvarsfrågan skall sluta upp och säkra en sådan sammansättning av andra kammaren att pensionsfrågan kan få en lösning i enlighet med regeringens förslag.

Herr talman, vårt parti kommer att i en motion framlägga sitt alternativ till försvarsbudgeten, och då kammaren re-

Kungl. proposition ang. vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret dan beslutat att förlänga motionstiden till 15 dagar har jag inget yrkande.

Herr **OHLON** (fp):

Herr talman! Det finns ingen anledning för mig att gå in på någon närmare polemik mot herr Öhman i anledning av hans yttrande. Det var ju fullt av osanna påståenden utan någon som helst kontakt med verkligheten. Något diktat från partiledarnas sida har sannерligen inte förekommit i detta sammanhang. Förhållandet är ju tvärtom det, att försvarsministern begärde att få partiledarnas bistånd när det gällde att skaffa pengarna för den försvarsproposition, som skulle läggas fram, oberoende av huruvida vi skulle tillämpa den gamla ordningen eller skapa en ny försvarsorganisation. Regeringen har inte fallit undan för några påtryckningar från militärt och borgerligt håll. Jag kan lämna herr Öhman åt sitt öde. Jag förstår att han är ledsen för att han själv inte fick vara med i detta sammanhang, men kammarens ledamöter vet vad som är anledningen till det.

Jag skulle i stället vilja ta fasta på ett yttrande av herr Branting, ett yttrande som jag anser vara alldeles riktigt. Herr Branting sade, att försvarsfrågans nuvarande läge ur både ekonomiska synpunkter och effektivitetssynpunkt är ägnat att inge allvarliga farhågor. Vi arbetar för närvarande med en föräldrad försvarsorganisation. Det är nödvändigt att försvaret läggs om i överensstämmelse med den moderna tidens krav. Kostnaderna blir, åtminstone till att börja med, inte högre än vad som skulle ha varit fallet enligt den gamla ordningen.

Om man får tro att tidningarna talar sant, skall det ske en upplösning av andra kammaren någon gång omkring den 1 maj. Vad kommer detta att medföra för konsekvenser för denna frågas behandling? Jo, det kommer att få den följden, att försvarsfrågan inte hinner behandlas av den nuvarande riksdagen. Då blir i sin tur följden, att den gamla ordningen beträffande försvaret kommer att fortfara att gälla även i de detaljer

där den är föräldrad. Det heter nämligen i regeringsformen par. 109:

»Där så oförmodat skulle hända, att riksdag före det nya statsregeringsårets inträdande icke hade staten reglerat eller ny bevillning sig åtagit, fortfarande den förra statsregleringen och bevillningen, till dess ny statsreglering och bevillning beslutats.»

Den gamla försvarsplanen med däri ingående föräldrade arrangemang kommer med andra ord att löpa vidare ett långt stycke in på nästa budgetår. Detta kommer att åsamka statsverket en hel del onödiga utgifter. Hur stora dessa onödiga utgifter blir, kan jag inte här uppge, men det blir säkert åtskilliga miljoner kronor, för att nu inte tala om att det kommer att lämna en del av försvarets personalkadrer i längre ovisshet angående deras framtida öde.

Jag vill alltså, herr talman, beklaga att denna proposition kommit på kamrarnas bord så sent att den inte hinner behandlas av nuvarande riksdag, för så vitt det oförmodade skulle inträffa att riksdagens andra kammare blir upplöst.

Herr **ÖHMAN** (k):

Herr talman! Herr Ohlon bestrider att det förekommit något diktat från partiledarnas sida i denna fråga. Jag skall här inte strida om ord — kanske herr Ohlon lägger in något annat i ordet diktat än vad jag gör. Jag vill endast erinra om fakta, nämligen att uppgörelsen den 4 februari rörde sig icke endast om att anskaffa de 500 miljonerna, som togs ut genom extra punktskatter, utan också — det kan man läsa i den officiella kommunikén — om en lösning av försvarsfrågan på längre sikt, detta trots att den sittande försvarsberedningen ännu icke kommit med sitt utlåtande. Detta kallar jag för diktat ifrån partiledarnas sida. Vill herr Ohlon kalla det någonting annat, må det vara hans ensak.

Det är givet att regeringen inte blir så värst glad när den får beröm från herr Ohlon, som förklarar att det inte har förekommit någon undfallenhet alls från regeringens sida. Och jag förstår

Kungl. proposition ang. vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret mycket väl att herr Ohlon inte vill säga att så var fallet. Här har folkpartiet och högern och generalerna i huvudsak fått sin vilja fram. Då vill man inte kalla den som utfört deras vilja undfallande.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Jag förstår verkligen inte herr Öhmans uppfattning om vad som menas med diktat. Jag kan synnerligen väl förstå att han vet vad som i Östeuropa menas med diktat, ty där dikteras allting och folket lyder allting. I denna fråga har partiledarna fått sina partigrupper fullmakt att förhandla om försvarsfrågan och sina partigrupper fullmakt att förhandla om kostnadsfrågan. Det är icke diktat, herr talman. Det är demokrati — ett för herr Öhman fullständigt obegripligt ord.

Herr ÖHMAN (k):

Herr talman! Jag vill endast notera att herr Sjödahl här nämnde, att partiledarna hade fått sina partigrupper fullmakt att förhandla om försvarsfrågan. Herr Ohlon förklarade nyss att det endast gällde de 500 miljonerna.

Efter härmed slutad överläggning hänvisades ifrågavarande kungl. proposition till statsutskottet, till vilket utskott jämväl skulle överlämnas de i anledning av propositionen inom kammaren nu avgivna yttrandena.

Ordet lämnades härefter på begäran till herr förste vice talmannen STRAND (s), som anförde:

Herr talman! Med hänsyn till omfattningen av det ärende, som avses i Kungl. Maj:ts proposition nr 110, angående vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret, hemställer jag, att kammaren måtte medgiva, att tiden för avgivande av motioner i anledning av nämnda kungl. proposition utsträcker till det sammanträde, som infaller näst efter femton dagar från det propositionen kom kammaren tillhanda.

Denna hemställan bifölles.

Föredrogs och hänvisades till utrikesutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 129, med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Europarådets rådgivande församling år 1957 och 1958 vid dess nionde ordinarie möte fattade beslut.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 130, angående förflyttning av Söderbygdens vattendomstol.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 132, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften; och

nr 134, angående viss ändring i gällande avtal angående utövandet av statens tobaksmonopol.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 135, angående godkännande av överenskommelse mellan Sveriges regering och De Socialistiska Rådsrepublikernas Unions regering om utförande av beskickningsanläggningar i Moskva och Stockholm.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 137, med förslag till lag angående ändring i lagen den 24 maj 1929 (nr 116) om tillsyn över stiftelser;

nr 138, rörande ratifikation av konvention om indrivning av underhållsbidrag i utlandet; och

nr 139, angående ratifikation av europeisk utlämningskonvention.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 140, angående överlåtelse av viss kronan tillhörig mark m. m.

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet nedannämnda motioner:

- nr 359, av herr *Siegbahn* och herr *Anderson, Carl Albert*,
 nr 360, av herr *Danmans*,
 nr 361, av herr *Akesson* och herr *Hansson, Nils*,
 nr 362, av herr *Lindahl* m. fl.,
 nr 363, av herr *Sveningsson* m. fl.,
 nr 364, av herr *Sveningsson* och herr *Johansson, Anders*,
 nr 365, av herr *Sveningsson*,
 nr 366, av herr *Ohlsson, Ebbe*, och herr *Eskilsson*,
 nr 367, av herr *Anderson, Carl Albert*, m. fl.,
 nr 368, av herr *Svärd* m. fl.,
 nr 369, av herr *Ohlsson, Ebbe*, m. fl.,
 nr 370, av herr *Larsson, Sigfrid*, m. fl.,
 nr 371, av herr *Andersson, Gunnar*, och herr *Birke*,
 nr 372, av herr *Schmidt* m. fl.,
 nr 373, av herr *Boo* m. fl.,
 nr 374, av herr *Nord* m. fl.,
 nr 375, av herr *Nilsson, Yngve*, m. fl.,
 nr 376, av herr *Nilsson, Yngve*, m. fl.,
 nr 377, av herr *Hermansson* m. fl.,
 nr 378, av herr *Hermansson*, m. fl.,
 nr 379, av herr *Hansson, Gustaf Henry*,
 nr 380, av herr *Källqvist*,
 nr 381, av herr *Carlsson, Oscar*, m. fl.,
 nr 282, av herr *Andersson, Alvar*,
 nr 383, av herr *Karlsson, Fritiof*, m. fl.,
 nr 384, av herr *Elofsson, Gustaf*, m. fl.,
 nr 385, av herr *Elofsson, Gustaf*, m. fl.,
 nr 386, av herrar *Birke* och *Boman*, samt
 nr 387, av herr *Berg, Gunnar*, m. fl.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet motionen nr 388, av fröken *Andersson* och herr *Kaijser*.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet nedannämnda motioner:

- nr 389, av herrar *Sveningsson* och *Eskilsson*,
 nr 390, av herr *Nord* m. fl., och
 nr 391, av herr *Eliasson* m. fl.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

- nr 392, av fru *Gärde Widemar* m. fl.,
 nr 393, av herr *Ohlon*,
 nr 394, av herrar *Edström* och *Osvald*,
 nr 395, av herr *Hedström*, och
 nr 396, av fru *Sjöström-Bengtsson*.

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott motionen nr 397, av herr *Edström*.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

- nr 398, av herr *Lundström* m. fl.,
 nr 399, av herr *Arrhén*,
 nr 400, av herr *Hanson, Per-Olof*, m. fl.,
 nr 401, av herr *Hesselbom*,
 nr 402, av fru *Sjöström-Bengtsson* m. fl.,
 nr 403, av herr *Aastrup*,
 nr 404, av herrar *Öhman* och *Norling*,
 nr 405, av herr *Ewerlöf* m. fl.,
 nr 406, av herr *Svensson, Rikard*,
 nr 407, av herr *Ohlon* m. fl.,
 nr 408, av herr *Eliasson* m. fl.,
 nr 409, av herr *Spetz*,
 nr 410, av herr *Anderberg* m. fl.,
 nr 411, av herr *Ewerlöf* m. fl., och
 nr 412, av herr *Norling* m. fl.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet motionen nr 413, av herr *Larsson, Sigfrid*, m. fl.

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott motionen nr 414, av herr *Kaijser*.

Föredrogos och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 68 och 69, bankoutskottets utlåtanden nr 16, första lagutskottets utlåtanden nr 21—24, andra

Ang. ändring i lagen om församlingsstyrelse m. m.

lagutskottets utlåtanden nr 18 och 19, tredje lagutskottets utlåtande nr 12, jordbruksutskottets utlåtanden nr 13 och 14 samt allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 14.

Ang. ändring i lagen om församlingsstyrelse m. m.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av övergångsbestämmelserna till lagen den 21 maj 1954 (nr 296) angående ändring i lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse, m. m.

Till konstitutionsutskottet hade båda kamrarna den 14 mars 1958 hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 85, däri Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag om ändrad lydelse av övergångsbestämmelserna till lagen den 21 maj 1954 (nr 296) angående ändring i lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse; samt

2) lag angående ändring i lagen den 6 juni 1930 (nr 260) om församlingsstyrelse i Stockholm.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till föreliggande proposition, nr 85, antaga de i utlåtandet intagna förslagen till 1) lag om ändrad lydelse av övergångsbestämmelserna till lagen den 21 maj 1954 (nr 296) angående ändring i lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse; samt 2) lag angående ändring i lagen den 6 juni 1930 (nr 260) om församlingsstyrelse i Stockholm.

Herr MOGÅRD (s):

Herr talman! Om kammaren beslutar i överensstämmelse med utskottets förslag kommer de inom Stockholm hittills förefintliga skolråden, ett för varje församling, att försvinna. Dessa skolråd har varit med från början, när det gällt vårt

folkskoleväsen. De har i många stycken skapat och lett folkskoleundervisningen i denna stad och de har haft en mycket stor betydelse. Med tiden har denna minskat — i mycket snabb takt för övrigt. Huvudstadens skolväsen har i stället centraliserats. I dag kommer vi att så att säga sätta punkt för församlingarnas skolråd, då vi besluta, att de skolorganisationer, som vi har i staden, nu skall vara totalt centraliserade och, som jag befarar, därmed också byråkratiserade.

Sedan detta har skett kommer det inte att finnas något legalt representativt organ för de olika stadsdelarnas opinion, när det gäller barnens undervisning i våra folkskolor. Hemmen och föräldrarna kan inte via dessa av församlingarna själva valda skolråd utöva något inflytande. Hela makten ligger numera hos den jättestora apparat, som heter Stockholms folkskoledirektion och som ju är mycket vidlyftigt organiserad med skoldirektörer och inspektörer av olika slag, såsom är väl bekant för dem som har läst denna veckas tidningar.

Jag finner det beklagligt, att man inte har funnit någon form för att i Stockholm skapa ett representativt samråd mellan hem och lokala församlingsmyndigheter när det gäller en så viktig sak som våra barns undervisning och fostran i skolorna. Det bör föranleda eftertanke, att man inte i någon form har funnit en legal och lokalt representativ efterträdare till församlingarnas skolråd.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Herr ELMGREN (s):

Herr talman! Utvecklingen på undervisningsväsendets område har ju förlöpt efter sådana linjer, att det förslag, som vi nu behandlar, kan sägas utgöra en av slutstenarna i den byggnad, som skall resas. De skolråd som enligt 16 § skolstyrelselagen i alla fall skall finnas — såsom den föregående talaren nyss erkände — har just till uppgift att sörja för kontakten mellan hem och skola, och även om dessa råd inte har samma maktbefogenheter som skoladministrationen

Ang. den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i öresundstrafiken i övrigt, så tror jag ändå att de skall kunna fylla den uppgift som herr Mogård talade för.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till utskottets utlåtande.

Herr MOGÅRD (s):

Herr talman! Jag vill bara erinra om att lagen innefattar ett avskaffande av skolråden i stockholmsförsamlingarna, inte ett ersättande av dem med några andra organ, utsedda godtyckligt av en centralorganisation för hela staden.

Herr ELMGREN (s):

Herr talman! Herr Mogård måtte ha missuppfattat saken, ty det avses att man skall kunna införa vissa regionala rådgivande skolråd, som skall ersätta de gamla församlingsskolråden.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag, avseende eklekasiastikdepartementets verksamhetsområde, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i öresundstrafiken

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 36, i anledning av väckta motioner angående den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i öresundstrafiken.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 260, av herr *Axel Jansson*, och II: 238, av herr *Brandt* m. fl., hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att frågan om den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i öresundstrafiken måtte upptagas till skyndsamt behandling och

att för riksdagen måtte framläggas förslag, innebärande att denna försäljning med det allra snaraste bringades att upphöra.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet på åberopade grunder hemställt,

1) att riksdagen måtte, i anledning av de likalydande motionerna I: 260, av herr *Axel Jansson*, och II: 238, av herr *Brandt* m. fl., i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte överväga möjligheten och lämpligheten av ett initiativ till en internordisk överenskommelse, syftande till en avveckling helt eller delvis av den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i öresundstrafiken; samt

2) att de likalydande motionerna I: 260 av herr *Axel Jansson* och II: 238 av herr *Brandt* m. fl. måtte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet i betänkandet anført och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Reservationer hade anförts

I) av herrar *Gustaf Elofsson*, *Alvar Andersson* och *Brandt*, vilka, under åberopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 260, av herr *Axel Jansson*, och II: 238, av herr *Brandt* m. fl., och med understrykande av angelägenheten av att däri behandlade fråga bringades till en snar lösning, ansett, att utskottet med bifall till nämnda motioner bort hemställa, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att frågan om den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i öresundstrafiken måtte upptagas till skyndsamt behandling och att för riksdagen måtte framläggas förslag, innebärande att denna försäljning med det allra snaraste bringades att upphöra.

II) av herrar *Erik Jansson*, *Siegbahn*, *Christenson* i Malmö och fru *Holmqvist*, vilka dock ej antytt sin mening.

Herr ELOFSSON, GUSTAF, (cp):

Herr talman! Vid flera tillfällen har man påtalat den osunda trafik över Öresund, där i vårt land mycket högt skattebelagda varor säljs utan skattebelägg-

Ang. den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i öresundstrafiken

ning ombord på båtarna. Trafikanterna utnyttjar detta i mycket stor utsträckning, och landet frånhändes därigenom stora belopp. I den motion, som vi här har att behandla, påvisas vilka summor det rör sig om. Jag skall, herr talman, tillåta mig att här nämna något om vad tobaksnämndens skrivelse av år 1956 innehåller om tobaksförsäljningen. Enligt den beräkning som har gjorts för år 1955 såldes det året cirka 200 miljoner cigarrer, 3 miljoner cigarrer, 3,5 miljoner cigarrcigarrer och 23 000 kg röktobak. Därest dessa kvantiteter hade försålts i Sverige hade de representerat ett försäljningsvärde av 30 miljoner kronor.

När det gäller att beräkna det inkomstbortfall för staten som härigenom förorsakas behöver man ju inte gå till den yttersta gränsen och direkt räkna med de nämnda siffrorna, som kanske skulle ge en summa i överkant, men om vi tar bort hälften kommer vi i alla fall fram till att landet går miste om en inkomst på cirka 12 miljoner kronor.

År 1950 skrev statsrevisorerna och påtalade denna osunda trafik, och år 1951 skrev riksdagen till Kungl. Maj:t med begäran om att denna fråga skulle tas upp till prövning i syfte att trafiken skulle kunna stoppas. Kungl. Maj:t har emellertid inte vidtagit några åtgärder i sådan riktning, och trafiken ökar ju för varje dag. Det kan väl inte vara rimligt att man på detta sätt skall fortsätta att här i vårt land beskatta vissa varor i en sådan grad att människorna söker sig över sundet för att kunna komma över dessa varor till ett mycket lågt pris.

De varor som säljs och serveras på dessa båtar är huvudsakligen danska — det är mest dansk sprit, och vidare utifrån köpta cigarrer och i stor utsträckning choklad från Holland som säljs.

Man kan fråga sig av vilken anledning regeringen blundar för dessa onaturliga förhållanden. Finansministern brukar ju alltid annars söka utnyttja alla möjligheter att få in skatter, men här tycks han helt enkelt ha glömt något som kunde tillföra staten en hel del i skatteinkomster. Denna trafik över Öresund är i många avseenden mycket märklig. Man

delar faktiskt ut fribiljetter för att locka folk att resa över och konsumera och köpa sprit, tobak och choklad på båtarna.

Det har sagts att öresundstrafiken inte kunde upprätthållas för den händelse företagen inte skulle ha möjlighet att få vissa inkomster genom denna försäljning ombord på båtarna. Ja, men hur var det förr i tiden? Så långt vi kan minnas tillbaka har det ju förekommit trafik över sundet mellan Malmö och Köpenhamn samt Hälsingborg och Helsingör. Denna trafik kunde upprätthållas utan att det ombord på fartygen florerade denna försäljning av här i landet hårt skattebelagda varor.

Vi får snart upp en annan fråga här i riksdagen, nämligen livsmedelstrafiken över Öresund. Man kräver på alla andra områden lojalitet av den svenske medborgaren. Men när det gäller den här påtalade öresundstrafiken tycks man vara rädd att göra något åt förhållandena. Läget är nu faktiskt sådant att man helt enkelt måste vidta vissa åtgärder för att komma till rätta med förhållandena. Genom den höga spritbeskattningen har vi i vårt land kanske de högsta spritpriserna i världen, och jag undrar om inte förhållandet är detsamma beträffande tobaken. Det är då ganska förståeligt att människor som använder sprit och tobak frestas att köpa dessa varor illojalt bl. a. på båtarna som går över Öresund.

Det förvånar mig också att de nykterhetsvårdande myndigheterna i vårt land inte gör större ansträngningar för att få slut på denna trafiken. Här anslår vi från svenska riksdagens sida pengar till upplysningsverksamhet och olika nykterhetsvårdande åtgärder. Om man från de nykterhetsvårdande myndigheternas sida reste ned och såg hur dessa många tusen resenärer över Öresund ofta ser ut när de kommer tillbaka till Sverige efter ett besök i t. ex. Köpenhamn, är jag övertygad om att de nykterhetsvårdande organen skulle finna det ytterst angeläget att ingripa och inte tillåta att man på samma sätt som hittills bara släpar över med hartassen och underlåter

Ang. den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i öresundstrafiken
att göra något för att få till stånd en rättelse av dessa missförhållanden.

Jag anser, herr talman, att herr Brandts motion är mycket berättigad, och jag bara beklagar att regeringen inte funnit anledning att vidtaga några åtgärder redan när riksdagen skrev år 1951. Jag medger att utskottet gjort en vänlig skrivning då utskottet förordar att Kungl. Maj:t »tar under övervägande lämpligheten och möjligheten av ett initiativ». Men om regeringen behandlar denna framställning på samma sätt som skett med riksdagens skrivelse av år 1951 kan vi väl knappast vänta att det resulterar i några åtgärder. Det är enligt min uppfattning beklagligt att man låter det gå på det här sättet.

Både i utskottet och i skrivelser som inkommit påstås att trafiken över Öresund inte kan upprätthållas om man inte får fortsätta denna försäljning ombord på fartygen. Resultatet skulle bli, säger man, att man måste höja biljettpiserna för att kunna existera. Men kan man inte driva denna trafik över Öresund utan hjälp av extra inkomster från sprit och tobak tycker jag att det verkligen är på tiden att vederbörande företag vidtar andra åtgärder.

Jag har, herr talman, mot denna bakgrund tillsammans med två andra ledamöter avlämnat en reservation till bevillningsutskottets betänkande. Jag skall inte uppta kammarens tid längre utan ber att med denna korta motivering få yrka bifall till vår med 1) betecknade reservation.

Herr HANSSON, GUSTAF HENRY, (h):

Herr talman! Jag har icke deltagit i slutbehandlingen i detta ärende inom bevillningsutskottet, men jag har vid upprepade tillfällen deltagit i utskottets första avdelning när detta ärende varit uppe. I anslutning härtill anser jag mig oförhindrad att här ta till orda.

Den reservation, som herr Elofsson nyss yrkade bifall till, går ut på att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att frågan om den skattefria

försäljningen av skattebelagda varor i öresundstrafiken upptages till skyndsam behandling och att för riksdagen framlägges förslag, innebärande att denna försäljning med det allra snaraste bringas att upphöra.

Det är med andra ord en ren beställningsskrivelse till Kungl. Maj:t som motionärerna vill att riksdagen skall avlåta.

Utskottet har inte ansett sig kunna gå på den linjen, utan har, efter en för motionärerna synnerligen välvillig skrivning, hemställt att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte överväga möjligheten och lämpligheten av ett initiativ till en internordisk överenskommelse, syftande till en avveckling helt eller delvis av den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i öresundstrafiken. Det förefaller mig vara alldeles naturligt att utskottet helt enkelt måste inta den ståndpunkten med hänsyn tagen till de olika uppfattningar som framförts om vad som kommer att inträffa, därest motionen skulle bifallas.

Motionärerna har själva förklarat att det är starka statsfinansiella skäl som ligger till grund för motionen och att inkomstbortfallet för staten uppgår till 11 å 12 miljoner kronor, beräknat på 1955 års trafikvolym. Mot detta står vad kungl. järnvägsstyrelsen skriver i sitt yttrande. Efter en utförlig motivering kommer järnvägsstyrelsen fram till att statens inkomstbortfall i fråga om tobaken inte kan taxeras högre än till 1 200 000 kronor, och samtidigt säger järnvägsstyrelsen att statens järnvägar och bolag, som statens järnvägar helt äger, kommer att förlora icke mindre än 3,6 miljoner kronor. Det vill med andra ord säga att järnvägsstyrelsen, som dock får anses ha en viss erfarenhet på detta område, anser att slutresultatet av ett slopande av ifrågavarande skattefria försäljning skulle komma att resultera i en förlust för staten.

Om jag till detta lägger att det synes vara rätt osäkert, huruvida de utländska fartyg, som för närvarande bedriver rörelse där nere, skulle kunna fortsätta därmed över huvud taget eller om de

Ang. den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i öresundstrafiken

tvärtom skulle inte bara kunna fortsätta utan också utvidga sin rörelse, om motionärernas förslag genomföres, så förefaller de starkaste skäl tala för att det är oundgängligen nödvändigt att ytterligare utreda dessa förhållanden, innan riksdagen kan ta definitiv ställning till motionärernas förslag.

Herr Elofsson betecknade den här trafiken såsom osund. Jag skulle tvärtom vilja säga att trafiken över Öresund och med de andra nordiska länderna över huvud taget väl står i överensstämmelse med vad som rör sig i tiden, nämligen att folk bör besöka varandra o. s. v.

Här har talats om fribiljetter liksom skedde under utskottsbehandlingen. Jag har mycket svårt att föreställa mig att statens järnvägar skulle ha blivit så generösa att de delade ut fribiljetter bara för att människor skulle åka på deras fartyg.

Ett argument som rätt ofta framförs i sådana här sammanhang gäller nykterhetsvården. Jag kanske får nämna att jag själv är ledamot av styrelsen för ett företag som under lång tid har drivit rörelse av detta slag, dock icke i Öresund. Även mot det företaget har riktats beskyllningen att nykterhetstillståndet ombord på dess båt inte skulle vara det bästa. Detta gav oss anledning att anlita polisen både i Göteborg och i Danmark för att ta reda på hur det förhöll sig härmed, och det visade sig att de ingripanden, som behövt företagas, varit anmärkningsvärt få med hänsyn tagen till den stora resandefrekvensen. Men det är ju tyvärr på det sättet att om det ombord på en båt finns 500 människor, som uppför sig väl, och bara ett par stycken, som bär sig illa åt, så är det de senare som blir utslagsgivande för fartygets renommé.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr ELOFSSON, GUSTAF, (cp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Hansson sade att statens järnvägar delar inte ut fribiljetter. Nej, det vet inte heller jag om att de

gör. Statens järnvägar har ju hand om färjorna, men jag känner inte till, om statens järnvägar också äger öresunds-båtarna. Jag tror emellertid att när det gäller öresunds-båtarna skulle man kunna visa på en del företeelser som inte är riktigt så oskuldsfulla som den föregående talaren ville göra gällande.

Herr Hansson talade också om att järnvägsstyrelsen beräknat att staten skulle göra en förlust på 3,6 miljoner kronor, om ifrågavarande försäljning upphörde, och han förklarade att järnvägsstyrelsen säkert har reda på hur det förhåller sig med den saken. Jag skulle då vilja fråga: Tror den föregående ärade talaren att tobaksnämnden, som har hand om tobaksförsäljningen i hela riket, inte skulle äga en sådan kännedom om det verkliga förhållandet? För övrigt vill jag framhålla att det egentligen inte rör sig om 11 å 12 miljoner kronor, utan tobaksnämnden har beräknat inkomstbortfallet genom den skattefria försäljningen till 30 miljoner kronor. Men nämnden har för att vara på den säkra sidan ansett att man kunde nöja sig med att räkna med halva den summan. Här föreligger alltså ett starkt skäl för att vi inte bör låta denna trafik fortgå hur länge som helst.

Jag tror för övrigt också att de affärsmän, som lojalt betalar den här skatten till staten, inte kan känna sig så särskilt trakterade av denna trafik. Man borde väl ta en viss hänsyn även till dem genom att se till att bestämmelserna inte skall kunna kringgås på det sätt som här sker.

Herr JANSSON, ERIK, (s):

Herr talman! Det är sällan jag har hört en reservant uttrycka sitt missnöje över ett utskottsutlåtande med sämre motivering än den som anförts när det gäller föreliggande ärende. Motionärerna har möjligen anledning att vara missbelåtna med utskottets motivering, men när det gäller dess hemställan torde denna vara långt mer välvillig än motionärerna egentligen förtjänar.

Utskottet och remissinstanserna är ju

Ang. den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i öresundstrafiken tämligen eniga om att någon isolerad åtgärd från svensk sida i detta fall inte är tänkbar eller ens praktiskt genomförbar. Det har också på flera håll i remissyttrandena liksom i utskottets utlåtande understrukits, att man dessutom måste vara tveksam till och med om en nordisk gemensam aktion i syfte att slopa den skattefria försäljningen är enbart till fördel för de nordiska länderna.

När herr Elofsson talade om att den osunda trafiken bör upphöra, kan man ju i likhet med vissa remissinstanser och även med anledning av utskottets motivering fråga sig: Kommer denna, låt mig säga »osunda», trafik att upphöra.

Det är inte alls givet. Tar man del av remissinstansernas yttranden, framhålles exempelvis från sjöfartshåll, att ett förbud mot den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i detta fall skulle kunna medföra, att icke-nordiska fartyg eller t. o. m. att, som man säger, svenska fartyg under utländsk flagg skulle i betydligt större utsträckning än för närvarande komma att sättas in på dessa rutter, som nu trafikeras av nordiska fartyg.

Man påpekar vidare vad det skulle innebära, om större delen av passagerarströmmen skulle söka sig över till sådana fartyg, som kunde bereda passagerarna förmånen att till lägre priser inköpa sprit, tobak och chokladvaror ombord.

Det är klart att man så småningom kommer fram till den slutsatsen, att skulle man få en ordning, innebärande att olika förhållanden komme att bli rådande på olika båtar, så skulle det betyda att förbudet mot fri försäljning på vissa fartyg medförde noggrann kontroll av de icke-nordiska fartygen och dessas passagerare i såväl svenska som danska hamnar. Man konstaterar att detta skulle stå i strid mot de redan genomförda lättnaderna i resandefrafiken mellan de nordiska länderna.

Utskottet, som refererar dessa omständigheter i sitt betänkande, drar mycket riktigt den slutsatsen — och jag vill fästa uppmärksamheten på utskottets motivering: »Vad som härvid bör beak-

tas är att icke-nordiska fartyg kan komma att dra till sig en stor del av resandeströmmen, sedan den skattefria försäljningen av skattebelagda varor på nordiska fartyg upphört. Därigenom skulle de nordiska rederierna komma i ett prekärt läge.»

Detta är inte citat från något yttrande av en remissinstans utan från utskottets betänkande — vilket inte hindrar att utskottet i sin hemställan föreslår, att man skall ta initiativ till en internordisk överenskommelse, syftande till en avveckling helt eller delvis av den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i öresundstrafiken.

Det är detta som gjort, att några av ledamöterna i utskottet har ansett att utskottet i sitt förslag gått litet för långt, inte minst mot bakgrunden av utskottets egen motivering.

Sedan var den föregående talaren inne på de ekonomiska aspekterna, och jag vill bara helt kort understryka vad som därvid sades.

Tobaksmonopolet har, som redan nämnts, uppskattat vinsten av att dessa försäljningar slopades till 11 å 12 miljoner per år. Men den, som läser järnvägsstyrelsens uttalande, kommer nog fram till — tvärt emot vad herr Elofsson säger — att järnvägsstyrelsen på lika noggranna grunder har gjort sina beräkningar och kommit fram till en vinst, som är en tiondel av det nämnda beloppet. Sedan får man nog mot den dryga miljon det här gäller ställa SJ:s beräkningar om en förlust på över 3,6 miljoner kronor.

Det är klart att man kan säga som herr Elofsson — »all right, då höjer vi biljettpriserna!» Men jag tror inte att saken är så enkel att det går att resonera på det sättet.

Det var en parentes. Vad vi som här har avlämnat en blank reservation framför allt har velat säga i detta ärende, det är att vi inte anser det vara riktigt, att utskottet i sin hemställan skall ta en bestämd ställning i denna fråga. Utskottet föreslår här överläggningar med övriga nordiska länder, men det vill samtidigt att de svenska förhandlarna skall

Ang. den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i öresundstrafiken

ges bestämda direktiv. Detta tycker jag strider emot vad som bör gälla vid överläggningar. Visst kan vi förhandla och diskutera, men jag tycker inte att det kan vara riktigt att den svenska riksdagen, såsom utskottet här föreslår, skall ge förhandlingarna direktiv om att »så och så vill vi ha det». Då blir det inte förhandlingar i egentlig mening, och det är detta, som vi reagerat emot.

Jag har velat säga detta som förklaring till den blanka reservationen. I övrigt har jag inget yrkande, herr talman!

Herr HANSSON, GUSTAF HENRY, (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag skulle till herr Elofsson vilja säga, att när uppfattningen om effekten av vad som kommer att hända, därest den skattefria försäljningen upphör, är så varierande hos tobaksnämnden och SJ, så är det väl ytterligare ett skäl för att verkställa en ordentlig utredning, som kan ligga till grund för kommande beslut.

Sedan är det väl inte obekant för herr Elofsson, att det finns affärsmän på västkusten, som tjänar på denna trafik.

Herr ELOFSSON, GUSTAF, (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag skulle bara vilja, herr talman, framställa en fråga till herr Jansson: Anser herr Jansson, att man skall ha en så oerhört hög beskattning på varor inom landet, att folk skall söka sig över Öresund för att kunna köpa dem billigare? Är det en sådan politik herr Jansson vill föra, skulle han kanske kunna tillämpa den politiken också beträffande varor som finns inom landet, men jag tror att han skulle ändra sig ganska avsevärt, om man skulle begära, att vi skulle ha en försäljning inom landet till de priser, som tillämpas på öresundsbatarna.

Herr JANSSON, ERIK, (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall ta herr Elofsson på orden i fråga om resorna över

Öresund. Kommer vi över sundet till Danmark, är det ju inte spriten utan helt andra varor som köpes billigare, och herr Elofsson kanske kan hjälpa oss att få en sådan ordning, att vi slipper den trafiken.

Herr ELOFSSON, GUSTAF, (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan trösta herr Jansson med att när propositionen i den frågan kommer upp till behandling här i kammaren, skall jag helt och fullt stödja den. Jag hoppas att vi skall lyckas stoppa all sådan trafik, och får jag till kammarens protokoll en bekräftelse på att herr Jansson kommer att handla på samma sätt, så är jag mycket tacksam.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Utskottet har utgått från den principiella uppfattningen, att när vi här i landet beskattar en hel del varor, som i detta fall spriten, tobaken och chokladen — det är ju närmast dessa varor det gäller — så bör givetvis dessa skatter betalas av alla inom landet, som köper dessa produkter. Likhet i beskattningen är väl ändå en riktig princip, och det bör inte vara så att en del människor genom att de råkar bo i en viss del av landet har möjlighet att genom en liten resa, som i detta fall till Helsingör eller Köpenhamn, undslippa denna beskattning och undgå att på samma sätt som andra medborgare bidra till det allmännas inkomster av beskattningen.

Men man löper vissa risker när det gäller att inskränka på tilldelningen av dessa beskattade varor till de berörda trafikföretagen. Andra utländska fartyg kan sättas in i trafik över Öresund, och man kan få sådana svårigheter och sådant krångel med kontrollen, att man kanske redan av den anledningen inte bör ge sig in på saken. Vidare är det så, att vi inte kan fatta beslut enbart från svensk sida, utan det krävs ett liknande beslut från dansk sida. En överenskommelse måste föreligga mellan i varje fall Sverige och Danmark på denna punkt. Innan hela

Ang. den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i öresundstrafiken spörsmålet blivit utrett, så att man kan komma fram på ett hyggligt sätt till en likformig beskattning för alla svenska medborgare som använder dessa varor, kan man inte vidtaga några andra åtgärder än att föreslå, att Kungl. Maj:t allvarligen och grundligen utreder hela spörsmålet.

Frågan är ju inte ny för den svenska riksdagen. Redan 1950 års statsrevisorer, av vilka jag var en, hemställde att denna sak skulle tas under övervägande. 1951 års riksdag anhöll i skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning, och sedermera har förhandlingar ägt rum i frågan mellan tulldirektionerna i Danmark och Sverige. Den nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel har också tagit upp spörsmålet och ansett, att någonting måste göras åt denna sak.

Den numera starkt ökade trafiken över Öresund har lett till att det inte är obetydliga pengar som undandras beskattning. Jag kan nämna, att enbart chokladförsäljningen rör sig om mer än 400 000 kg per år, och med en 60-procentig beskattning blir det avsevärda be- lopp. Den ökade trafiken gör emellertid att man bör undersöka hela frågan ytterligare, och utskottet har inte i sin skrivning givit några bestämda direktiv. Visserligen talas det om att Kungl. Maj:t borde överväga möjligheten och lämpligheten av ett initiativ till en internordisk överenskommelse, syftande till en avveckling helt eller delvis av den skattefria försäljningen, men denna formulering innehåller ju så många försiktiga ord att det klart framgår, att vad utskottet begär av Kungl. Maj:t endast är ett allvarligt övervägande av saken för att få till stånd en likformig beskattning och en överenskommelse på internordisk bas eller eventuellt allenast med Danmark, som ju närmast är berört i detta sammanhang.

Vad utskottet inte kunnat gå med på, det är en begäran att avvecklingen skall ske omedelbart och ensidigt. Vi har som sagt begärt en ordentlig utredning och vill se hur en avveckling verkar i olika avseenden, innan slutgiltig ställning tas. Vad utskottet har föreslagit är, tror

jag, en undersökning fullt i stil med den utredning riksdagen tidigare begärt.

Jag ber därför att få instämma i yrkandet om bifall till utskottets framställning i denna sak.

Herr ELOFSSON, GUSTAF, (cp) kort genmäle:

Herr talman! När herr Sjö Dahl talar om hur försiktigt utskottet skrivit, skulle jag bara vilja säga att skrivningen är så försiktig, att Kungl. Maj:t kan nysa på alltihop. Utskottet har ju inte sagt ifrån någonting, utan man har krupit omkring allt för att slippa ifrån avvecklingen.

När jag har ordet, kan jag ju också besvara herr Janssons yttrande, att utskottets skrivning är så välvillig mot motionärerna, att man inte borde haft någon reservation med ett annat yrkande än utskottets. Ja, hade skrivningen varit hållen i bestämd form, skulle det inte ha blivit någon reservation, herr Jansson! År 1951 skrev utskottet på det sätt reservationerna nu gjort, men trots detta har Kungl. Maj:t inte vidtagit några åtgärder.

Bevillningsutskottets ordförande säger, att här har förts underhandlingar. Varför redovisades då inte dessa förhandlingar när bevillningsutskottet behandlade ärendet? Det hade väl varit lämpligt att för utskottets ledamöter redovisa hur långt man kommit vid överläggningarna mellan de olika ländernas förhandlare, men jag hörde i utskottet ingenting om att sådana förhandlingar ägt rum efter riksdagens skrivelse 1951.

Herr SJÖDAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Då måste första avdelningen — av vilken inte jag men herr Gustaf Elofsson är medlem — inte ha fullgjort sina skyldigheter. Det hade varit avdelningens sak att begära redovisning av dessa förhandlingar. Som bevillningsutskottets ordförande kan jag rimligen inte uppträda som första avdelningens dadda!

Ang. den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i öresundstrafiken

Herr ELOFSSON, GUSTAF, (cp) kort genmäle:

Herr talman! Hade jag vetat att sådana förhandlingar ägt rum, skulle jag nog ha pressat fram en redovisning av dem inom utskottet. Men tydligen har ingen annan än herr Sjödahls känt till förhandlingarna. Eljest kunde man ju ha fått dessa upplysningar, när ärendet behandlades i det samlade bevillningsutskottet.

Herr EDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag har tagit till orda för att rätta till en del missförstånd, som kan uppstå med anledning av herr Elofssons anförande.

Det lät på herr Elofsson som om spritmissbruk skulle förekomma i större utsträckning på dessa båtar. Men då har herr Elofsson tydligen inte läst vad järnvägsstyrelsen sagt i sitt remissvar. Styrelsen säger tydligt och klart: »När det gäller missbruk av spritvaror torde med fog kunna hävdas, att detta missbruk numera förekommer i avsevärt mindre omfattning på här ifrågakvarande färja och båtar än i land.» Detta uttalande har inför utskottet ytterligare bestyrkts av den myndighet, som bäst av alla bör känna till dessa saker, nämligen nykterhetsnämnden i Landskrona.

Sedan var det fråga om tobakskonsumtionen. Herr Elofsson tror tydligen, att det skulle bli minskad tobaksförsäljning när det gäller gränshandeln, om vi på denna lilla punkt av Sveriges gränser skulle införa speciella, stränga regler. Jag kan försäkra herr Elofsson att det redan finns åtskilliga båtar i sundet, som inte går under svensk eller dansk flagg utan under annan flagg, dit denna handel då skulle flyttas över. Resultatet skulle bara bli stor förlust för vårt land ur statsfinansiell synpunkt, även om vi skulle få danskarna med oss beträffande restriktionerna.

Till slut skulle jag vilja rikta en fråga till herr Elofsson: Anser herr Elofsson att förslaget står i samklang med vår internordiska strävan att underlätta resandetrafiken mellan de nordiska länderna genom att inskränka på tullformaliteter

o. d.? Om vi skulle genomföra detta förslag, kommer det automatiskt att bli mycket stränga tullformaliteter o. d., och vi kommer tillbaka till det gamla, mycket tråkiga tillståndet med långa köer och därav följande missnöje, utan att vi i realiteten har vunnit någonting på det.

Herr ELOFSSON, GUSTAF, (cp) kort genmäle:

Herr talman! På den fråga som den siste ärade talaren ställde till mig skulle jag vilja svara, att det är beklagligt, om man inte kan ha en tullunion utan att behöva tillföra sprit och tobak i sådan mängd som sker på öresundsbatarna.

Det är inte nu möjligt att fördröja denna debatt mycket längre, annars skulle det vara ganska intressant att ha tillgång till de siffror, som visar hur resandeströmmen har ökat varje gång vi här i riksdagen beslutat höja skatten på sprit, tobak, choklad o. d. Det är väl kanske inte helt uteslutet, att de herrar som här slår vakt om det nuvarande tillståndet har aktier i dessa företag, men jag tror väl i alla fall att företagen inte hänger så i luften, att de inte kan klara sig utan att få sälja dessa sprit-, tobaks- och chokladvaror till bra mycket lägre priser än vi har inom landet. Sänk priserna inom landet till samma nivå, som man har på dessa båtar, så kan vi börja resonera om likhet inför lagen!

Herr EDSTRÖM (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan försäkra herr Elofsson, att jag inte har några aktier i de här batarna, men då vi här behandlar spritfrågorna, skulle jag vilja fråga, om inte herr Elofsson har aktier i spritindustrin.

Sedan, herr Elofsson, skulle jag också vilja säga en annan sak. När det gäller vår nordiska tullunion, undrar jag om inte det undervattensgrund, på vilket den eventuellt skulle kunna stranda, ligger på jordbrukspolitikens område mer än på det andra.

Ang. den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i öresundstrafiken

Herr **ELOFSSON, GUSTAF**, (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan trösta den ärade talaren med att jag inte har några aktier i spritindustrien. Det är för övrigt omöjligt nu att få köpa några; annars skulle jag göra det.

Herr **BENGTSON** (cp):

Herr talman! Vårt land har ju utfärdat vissa bestämmelser om hur handeln får lov att bedrivas med andra länder, vilka tullar som skall betalas och likaså vilka skatter som skall utgå. Dessa bestämmelser bör ju följas. Om man sedan skall föra in någonting som man fått i gåva i det land där man varit eller om det gäller att införa mindre kvantiteter är det klart att undantag måste göras från bestämmelserna, men när dessa undantag får en sådan omfattning, att de dels föranleder ett otillfredsställande nykterhetstillstånd och dels leder till en formlig affärsrörelse, måste man säga att man gått över gränsen för vad som var avsikten med bestämmelserna, och då bör vi väl ingripa.

Vid behandlingen i utskottet av denna fråga har jag varit närvarande hela tiden i första avdelningen, fastän jag inte kunde delta i slutbehandlingen, då jag var med på statsutskottets resa.

Visst har utskottet skrivit välvilligt, men när herr Jansson säger att den motion, som väckts av herr Brandt m. fl., var en ren beställningsskrivelse, vill jag framhålla att den inte tillkommit utan orsak. Förhållandena var sådana, att man verkligen med skärpa kunde begära att åtgärder skulle vidtagas på detta område. Det fanns verkligen skäl för att någonting skulle göras åt saken.

Här har framförts olika skäl i en mängd avseenden, men man har rätt svårt att förstå de rent ekonomiska skäl, som statens järnvägar m. fl. har talat om. Är det inte bra underligt, om ett så stort företag som statens järnvägar skall, om inte direkt basera, men i varje fall till viss del grunda sin finansiering på försäljning av billiga skattefria varor i trafiken över Öresund?

Det finns naturligtvis alltid vissa möjligheter, om man vill skapa sådana förhållanden, att folk kan köpa varor skattefritt. Om vi får bussar, som går till Halmsjön och som i viss mån har internationella förbindelser, och om man tillåter folk att på dem köpa sprit och cigaretter utan någon skatt, skall ni få se att bussarna till Halmsjön kommer att bli ett strålande företag, som kommer att ge mycket goda inkomster. Men det gäller ju på vilket område som helst, om man arrangerar sådant som lockar folk att köpa utan att de behöver betala den skatt, som vi i annan ordning har bestämt.

Det har vidare talats om de kontrollsvårigheter, som föreligger. Nu är det emellertid på det sättet, att beträffande försäljningen på de svenska och danska båtarna tullfrågan inte spelar någon roll, eftersom det är meningen att försäljningen helt enkelt skall upphöra på båtarna.

Beträffande det andra problemet, nämligen om utländska fartyg skall kunna bedriva trafik på de sträckor det här gäller, vill jag säga att det enligt upplysningar från generaltullstyrelsen inte är omöjligt att hindra utländska fartyg att bedriva sådan mot vårt land riktad illojal verksamhet. Försäljning bör ju inte få ske under andra förutsättningar än som är bestämda i vårt lands lagar. Man kan både genom den proviateringsförordning som finns hindra dessa utländska fartyg att sälja sådana varor som det här är fråga om och genom tullkontroll hindra att sådana varor införes till Sverige.

När det nu säges att detta är en inter-nordisk fråga, vill jag instämma i detta. Men anledningen till att bestämda yrkanden framställts i den av herr Brandt m. fl. väckta motionen är, att motionärerna hade väl reda på sig att det fanns ett positivt intresse från dansk sida att stävja dessa missförhållanden. Jag tror därför att det finns goda förutsättningar för att frågan skall kunna lösas nu. Jag skulle kunna nöja mig med utskottets skrivning, men med de avvita förhållandena som nu råder beträffande öresundstrafiken finns det anledning att man

Om ändrad tid beträffande avdrag för ränta å kvarstående skatt

verkligen efter så många års debatterande fram och tillbaka verkligen gör någonting åt saken. Även om utskottets skrivning är välvillig, kan jag inte annat än ansluta mig till yrkandet om bifall till den med I betecknade reservationen, som är fogad till utskottets betänkande.

Häri instämde herr *Hesselbom* (s).

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande betänkandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Gustaf Elofsson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Elofsson, Gustaf*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 36, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Gustaf Elofsson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Elofsson, Gustaf*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 102;

Nej — 20.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Om ändrad tid beträffande avdrag för ränta å kvarstående skatt

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 38, i anledning av väckta motioner angående ändrad tid för åtnjutande av avdrag vid inkomsttaxering för ränta å kvarstående skatt.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 7, av herr *Spetz*, och II: 7, av herr *Strandh*, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i eller tillägg till kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomstskatt, att ränta å kvarskatt skulle avdragas samma år som kommunalskatteavdraget gjordes.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på anförda skäl hemställt, att de likalydande motionerna I: 7, av herr *Spetz*, och II: 7, av herr *Strandh*, angående ändrad tid för åtnjutande av avdrag för ränta å kvarskatt vid taxering till skatt, måtte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet i betänkandet anført, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Reservation hade anmälts av herrar *Spetz, Yngve Nilsson* och *Nilsson* i Svälöv, vilka likväl ej antytt sin åsikt.

Herr SPETZ (fp):

Herr talman! Bestämmelserna om avdragsrätt för ränta å kvarstående skatt är uppenbarligen inte rationella. Detta vitsordas också av bevillningsutskottet, som skriver: »Det torde inte kunna bestridas att det för därav berörda skattskyldiga är en viss förenkling om de i en deklaration kan göra avdrag för alla å samma debetsedel för slutlig skatt uppförda avdragsgilla poster.» Rimligen borde det väl kunna ordnas så, att debetsedeln å slutlig skatt inte skall behöva användas vid mer än ett deklARATIONstillfälle. Som det nu är, kommer avdraget för ränta i många fall att glömmas bort till nackdel för den skattskyldige.

Att det inte är fråga om helt betydelselösa belopp, framgår av att den vid 1957 års taxering debiterade räntan på kvarskatt — och det var den lägre räntan som då debiterades — uppgick till inte mindre än 25 miljoner kronor, varav på fysiska personer och därmed jämställda skattskyldiga huvuddelen eller 16 miljoner kronor. Siffran kan ge anledning till åtskilliga funderingar, som jag dock i dag inte skall gå in på. I själva verket är det måhända så, att siffran ger en överdriven bild av frågans omfattning. Om man nämligen utgår från — och det har man kanske anledning att göra — att de skattskyldiga som här kommer i fråga huvudsakligen är rörelseidkare och därmed bokföringskyldiga och deklarerar enligt bokföringsmässiga grunder, så blir kvarskatteräntan bokförd som skuld det år då räntan debiteras och i regel jämväl också avdragen i deklarationen för samma år. Detta bestyrkes också av riksskattenämnden i dess yttrande. Jag skall inte här uttala mig om huruvida detta står i god överensstämmelse med författningen, men den oklarhet som består på denna punkt är enligt min mening ytterligare en anledning till att frågan bör uppmärksammas.

Jag har nöjt mig, herr talman, med en blank reservation främst av en anledning, som kommer att bli närmare belyst i ett betänkande från utskottet som kommer, skulle jag tro, i nästa vecka, nämligen att bestämmelserna rörande deklaration inte utan starka skäl bör ändras varje år. Det blir säkerligen snart aktuellt med en mera genomgripande förändring av deklarationsblanketten, och då kommer säkerligen som en följd av utskottets skrivning även denna fråga att få sin lösning.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande betänkande hemställt.

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtande och memorial:

nr 10, i anledning av väckt motion om

Ang. bankaktiebolags kassareserv m. m. övergång till helt statlig drift vid gruvor och därtill hörande anläggningar inom Västerbottens län; samt

nr 11, angående ändring i avlöningsbestämmelserna för hos riksdagen tillfälligt anställda tjänstemän, m. m.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Ang. bankaktiebolags kassareserv m. m.

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtande nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 7 februari 1958 dagtecknad proposition, nr 64, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, hade Kungl. Maj:t jämlikt § 87 regeringsformen föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv; samt

2) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 7 december 1951 (nr 767) om räntereglering m. m.

Det förra lagförslaget innebar, bland annat, att maximitalet för kassareservkvoten skulle bibehållas vid 50 procent.

I samband med propositionen hade utskottet till behandling förehaft två i anledning av densamma väckta, likalydande motioner, nämligen inom första kammaren nr 336, av herrar *Lundström* och *Kaijser*, och inom andra kammaren nr 432, av herr *Magnusson* i Borås m. fl.

I motionerna hade hemställts, att riksdagen vid behandling av proposition nr 64 måtte

1) med ändring av vad Kungl. Maj:t hemställt i proposition nr 64 för sin del

Ang. bankaktiebolags kassareserv m. m.

besluta sådan lydelse av 1 § lagen angående rätt för Konungen att meddela bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv, att relationstalet mellan bankaktiebolags kassareserv och förbindelser fastställdes till 25, samt

2) avslå det i propositionen framlagda förslaget om ytterligare förlängning av ränteregleringslagen.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att riksdagen, med avslag å motionerna I: 336 och II: 432, måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Enligt en vid utlåtandet avgiven reservation hade herrar *Domö, Manner-skantz, Danmans, Regnéll, Carlsson* i Tibro och *Boija* ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 336 och II: 432,

1) för sin del antaga Kungl. Maj:ts förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv, med den ändringen att 1 § erhöles i reservationen angiven lydelse;

2) avslå Kungl. Maj:ts förslag om fortsatt giltighet av lagen den 7 december 1951 (nr 767) om räntereglering m. m.

Det i punkten 1 av reservationen framlagda lagförslaget innebar, att maximumet för kassareservkvoten skulle nedsättas till 25 procent.

Herr DANMANS (fp):

Herr talman! I bankoutskottets utlåtande nr 12 möter kammarens ledamöter ett par frågor, varom upprepade diskussioner har förekommit här i kammaren de senaste åren. Det gäller kassareservlagen och räntelagen. Båda har karaktär av fullmaktslagar och väcker enbart av den anledningen en viss olust. Åtminstone uppfattar reservanterna företeelsen på det sättet.

Vad först gäller kassareservlagen delar reservanterna i princip departe-

mentschefens syn på lagförslaget. Genom att ställa något olika krav på bankernas kassareservhållning vid olika tider får man ett penningpolitiskt medel, som bör kunna utnyttjas i vissa lägen. Däremot menar reservanterna att kravet på maximum 50 procent går alltför långt. Denna uppskrivning av kassareservkravet från 25 till 50 procent vidtogs 1954 och har förnyats i samband med lagens förlängning varje år. Reservanterna håller före, att ett användande av kassareservlagens övre gräns, alltså 50 procent, är praktiskt taget omöjligt av den anledningen, att det skulle medföra en desorganisation av kreditmarknaden, en störning av mycket stora mått. Skadeverkningar skulle helt enkelt inte kunna undvikas, och detta torde måhända vara en anledning till att kassareservlagen aldrig prövats i verkligheten. Nu har statsmakterna emellertid denna fullmaktslag som bakgrund vid underhandlingar för att nå s. k. frivilliga överenskommelser med penninginstitutet i fråga om kassareservernas storlek, men det är väl ändå, herr talman, knappast på det sättet man uppnår ett ömsesidigt gott samarbete. Det kan också i detta sammanhang nämnas, att dessa s. k. frivilliga överenskommelser i denna angelägenhet också har hållit sig inom de 25 procent, som reservanterna här har förordat.

Reservanterna framhåller, att det relationstal som gällde före 1954 års lagändring uppgick till 25 procent, vilket alltså framstår som fullt tillräckligt. I den utformning — heter det vidare i reservationen — som kassareservlagen erhållit i föreliggande proposition, avses den uppenbarligen icke att utnyttjas på annat sätt än som argument vid förhandlingar med bankerna. Reservanterna finner det icke styrkt, att man på detta sätt skapar något effektivt samarbete mellan bankinstitutet och de penningvårdande myndigheterna. Snarare tyder erfarenheten på att beredskapslagstiftning av detta slag mer försvårat än underlättat samarbetet.

Förlängningen av ränteregleringslagens giltighet är enligt reservanternas mening helt obehövlig, och alldeles sär-

skilt nu, sedan en omläggning av räntepolitiken genomförts, markerar en sådan här bestämmelse ett passerat stadium i utvecklingen. Räntelagen har också från första stund varit föremål för mycket hård kritik. Jag kan i det fallet hänvisa till ett flertal yttranden från remissinstanserna 1951. Även lagrådet avstyrkte lagen, vilket man väl får anse vara rätt uppseendeväckande.

Vad vi nu hoppas på är att kassareservfrågan får sin slutliga lösning utan dröjsmål. Den pågående utredningen bör här kunna anvisa de vägar som vi har att gå för att nå det målet. Räntelagen däremot torde kunna utgå. Det helt förändrade läget på räntefronten ger en viss anvisning om den saken.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den vid utskottets utlåtande fogade reservationen av herr Domö m. fl.

Herr BOO (s):

Herr talman! Såsom herr Danmans redan har framhållit föreligger det ingen principiell skillnad emellan utskottsmajoriteten och reservanternas i fråga om behovet av en lagstiftning angående bankaktiebolagens kassareservbehållning. Vad som skiljer är alltså uppfattningen om hur stor kvoten bör vara. Sedan år 1954 gäller, att kassareservkvoten kan uppgå till 50 procent. Dessförinnan var den fastställd till högst 25 procent. Motivet för höjningen 1954 var från riksbankens sida, att det för de större bankerna icke var tillräckligt med 25 procent för tillgodoseende av lagens syfte. När alltså motionärerna vill göra gällande, att det är fullt tillräckligt med 25 procent, är detta påstående enligt den ansvariga myndigheten felaktigt. Under de senaste åren har tillämpningen av bestämmelsen för vissa bankers del lett till att kvoten kommit att ligga över 25 procent. Men om man nu inte vill gå högre än till 25 procent och läget är sådant att man måste dämpa aktiviteten på lånemarknaden, blir alternativet att i stället utnyttja andra medel. Det är väl närmast räntemedlet som då måste tillgripas i större utsträckning för att man skall få balans på detta område.

Ang. bankaktiebolags kassareserv m. m.

När reservanternas nu inte vill gå längre än till 25 procent, har man att notera en intressant företeelse. Ända sedan år 1954, när den nu gällande bestämmelsen tillkom, har folkpartiets representanter i riksbanksfullmäktige år efter år i sina reservationer yrkat, att man skulle maximera kvoten till 35 procent. År 1954 väcktes även folkpartimotioner i riksdagen med förslag om denna gräns, medan högern yrkade på 25 procent. Sedan dess har som sagt folkpartiets representanter i riksbanksfullmäktige — herr Kristensson, herr Kollberg och senast herr Aastrup — återkommit med ett yrkande om att maximikvoten skulle vara 35 procent, men de har inte fått stöd av sitt parti i riksdagen. Där har folkpartiet konsekvent gått på 25-procentslinjen.

Jag vill med utgångspunkt från detta bara konstatera, att när man nu från reservanternas sida säger, att om man skulle gå upp till 50-procentsnivån skulle detta innebära en desorganisation av kreditmarknaden, varvid bankerna inte skulle få möjlighet att fullgöra sin låneverksamhet, så är det alldeles givet att denna 35-procentsnivå är en del av den utveckling som man då fruktar för. Man kan väl säga att 35 procent skulle leda till en mindre desorganisation, men om man inte kan acceptera en högre gräns än 25 procent, så är ju redan 35 procent ett avsevärt steg därutöver. I det fallet står man alltså med olika uppfattningar inom ett av de partier som svarar för denna reservation.

Herr talman! Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan både i vad avser en förlängning av kassareservslagstiftningen och i vad avser en förlängning av ränteregleringslagen.

Herr DANMANS (fp):

Herr talman! Herr Boo menar att det skulle föreligga en viss motsägelse mellan å ena sidan de yrkanden som i motion och reservation framförs från folkpartiet och å andra sidan vad partiets representanter yrkar i annat sammanhang. Jag vill emellertid hänvisa till att

Om utgivning av en utförligare matrikel över riksdagens ledamöter

vi har besvarat denna fråga i reservationen. Vi skriver där: »Detta medel är emellertid av supplementär karaktär, och med hänsyn härtill framstår det i propositionen föreslagna maximikravet om kassareserv av 50 procent som alltför vittgående.»

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågakvarande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övernågande ja besvarad.

Herr *Danmans* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bankoutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 12, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350), bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om utgivning av en utförligare matrikel över riksdagens ledamöter

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtande nr 14, i anledning av väckta motio-

ner om årlig utgivning av en utförligare matrikel över riksdagens ledamöter.

I två inom riksdagen väckta, till bankoutskottet hänvisade likalydande motioner, nr 95 i första kammaren, av herr *Andersson, Birger*, och nr 126 i andra kammaren, av herr *Helén*, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att en utförligare matrikel över riksdagens ledamöter skulle utarbetas och årligen utgivas.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att de likalydande motionerna I: 95 och II: 126 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr **ANDERSSON, BIRGER**, (s):

Herr talman! Som av handlingarna framgår har här väckts en motion, vari yrkas att riksdagen skulle utge en fylld katalog med bilder av riksdagsmännen och ordentliga biografiska uppgifter om dem. Liknande kataloger utges i de flesta demokratiska länder i Västeuropa. Danmark ger ut en sådan katalog varje år. Det är den danska riksdagen som själv ger ut den. I Norge utges en dylik katalog vart fjärde år, och i en rad andra länder utges med olika intervaller fylliga biografiska lexikon över de parlamentariska församlingarna. Det har länge visat sig vara en brist, att vi inte har någon sådan katalog. Såväl bibliotek som olika andra institutioner, allmänheten, pressen och även riksdagsmännen har länge efterlyst en sådan fylld katalog över den svenska riksdagen. Nu har också riksdagsbibliotekets styrelse och riksgäldsfullmäktige ansett, att det vore på tiden att en sådan här katalog gäves ut, men bankoutskottet har av oförklarlig anledning yrkat avslag på motionen. Man har redovisat en så pass hög kostnad, att det anses att den skulle omöjliggöra utgivandet av denna katalog. Jag vet inte hur man har tänkt, när man har räknat fram detta höga pris, men när det är möjligt att ge ut något liknande i andra länder, bör det inte vara omöjligt hos oss. Jag har talat med åtskilliga biblioteksmänniskor och per-

Om utgivning av en utförligare matrikel över riksdagens ledamöter

soner i pressen och annorstädes, som anser att detta förslag bör accepteras. Olika myndigheter har också ansett att det bör förverkligas, och man har på sista tiden sett att åtskilliga tidningar ställt sig ganska oförstående till bankoutskottets avslagsyrkande.

Vi vet att den katalog som nu kommer varje år bara innehåller namn, partitillhörighet och antal bevistade riksdagar. Människorna och inte minst valmännen är emellertid ibland angelägna att få veta vad de personer som sitter i riksdagen har för utbildning, vad de i övrigt sysslat med o. s. v., allt detta som exempelvis den danska katalogen innehåller. Där finns mycket värdefulla biografiska uppgifter. Jag anser att det är ett fattighedsbevis att vi inte kan ha någonting liknande i Sveriges riksdag.

Med dessa få ord, herr talman, yrkar jag bifall till motionen.

I detta anförande instämde herr *Ohlon* (fp).

Herr BOO (s):

Herr talman! Om önskvärldheten av en förbättring av den katalog över riksdagens ledamöter som nu finns råder inga delade meningar, men när det gäller att få fram en förbättrad katalog har den redovisning som remissinstanserna givit kommit bankoutskottet att ställa sig avisande till den föreslagna lösningen.

Herr Birger Andersson undrade, varifrån man fått detta höga pris. Då vill jag hänvisa till att det just är remissmyndigheterna, riksgäldskontoret och styrelsen för riksdagsbiblioteket, som har redovisat dessa höga kostnader. Det förslag som de för fram innebär ju att man för en kostnad av 7 000 kronor skulle kunna få 500 exemplar för utdelning bland annat till riksdagens ledamöter. Meningen med en sådan här katalog är väl emellertid att den skall kunna spridas till en större allmänhet. Vad skulle den i så fall kosta? Riksgäldskontoret kommer till att den i bokhandeln skulle kosta 23:50. Det är den lösningen, utskottet inte kunnat vara med om. Vi skall väl ändå inte besluta en sådan här sak

bara för att få ett visst antal gratisexemplar utdelade bland oss, så att vi skall kunna sitta hemma och se hur vi ser ut på bild och få reda på vissa uppgifter om varann. Meningen är ju att katalogen skall kunna tjäna till upplysning för allmänheten.

Även om utskottet alltså är införstått med önskemålet, vill vi tills vidare rekommendera att man i första hand undersöker, om inte detta önskemål i viss mån skulle kunna tillgodoses genom en komplettering av det material som redan föreligger i den enkla katalog vi nu har.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Det är alltså kostnaderna som motiverar detta avslagsyrkande. Utskottets talesman menar nu att man skulle komplettera den katalog vi har med vissa uppgifter. Vad skulle det vara för uppgifter? Det blir ju varken hackat eller malet, och även den lösningen blir dyr. Skall det ske någon förändring, bör det göras en fylligare och riktigare katalog, ungefär av den typ som utges av den danska riksdagen eller det norska stortinget.

Herr talmannen har upplyst mig om att det inte skulle gå att yrka bifall till motionen på den grund att det tarvas pengar, men i motionen sägs att detta inte skulle medföra några utgifter för statsverket. Man skulle i stället genom riksdagsbibliotekets försorg söka sprida denna katalog på ett sådant sätt att den skulle betala sig själv. När motionsyrkandet är sådant, anser jag mig, herr talman, oförhindrad att yrka bifall till motionen.

Herr TALMANNEN:

Det betyder med andra ord att det yrkande som ställs har följande innebörd:

»att riksdagen måtte besluta, att en utförligare matrikel över riksdagens ledamöter utarbetas och årligen utges, under förutsättning att detta icke medför någon kostnad för statsverket.»

Om vägbelysningen längs vissa trafikleder m. m.

Herr BOO (s):

Herr talman! Den katalog som nu utges på privat initiativ kostar en obetydlig slant, och vi föreställer oss att man skulle kunna lösa frågan genom att göra någon förbättring av denna katalog och på så sätt hålla kostnaden nere. Om riksdagen skall engagera sig i denna sak, kan det här föreliggande uppslaget inte erbjuda den riktiga lösningen. Jag vidhåller att om riksdagen skall ha hand om saken, måste förutsättningen vara att matrikeln skall kunna spridas i stora upplagor till den allmänhet som kan vara intresserad av den.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu förevarande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till den i ämnet väckta motionen I: 95; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Andersson, Birger*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bankoutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 14, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles den i ämnet väckta motionen I: 95.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning.

Då herr talmannen fann tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, verkställdes härefter votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 59;

Nej — 43.

Därjämte hade 21 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Föredrogos ånyo bankoutskottets utlåtande och memorial:

nr 15, i anledning av väckt motion om utarbetande av en plan för olika lösningar av en ombyggnad av riksdagshuset; och

nr 17, angående användande av riksbankens vinst för år 1957.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av tredje lagutskottets utlåtande nr 14, i anledning av väckta motioner om uttagande av särskilda avgifter vid exploatering av grus- och stentäkter, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om vägbelysningen längs vissa trafikleder m. m.

Föredrogs ånyo tredje lagutskottets utlåtande nr 15, i anledning av väckta motioner dels om obligatorisk vägbelysning längs vissa trafikleder, dels ock angående ansvaret för att ur trafiksäkerhets-synpunkt godtagbar belysning kommer till stånd.

Tredje lagutskottet hade behandlat två inom riksdagen väckta motioner, vilka hänvisats till lagutskott, nr 121 i första kammaren, av herrar *Kaijser* och *Ar rhén*, samt nr 347 i andra kammaren, av herr *Björkänge*.

I motionen I: 121 hade hemställts, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte an hålla om utredning i syfte att i lag fastställa skyldighet att anordna vägbelysning längs av motorfordon livligt trafikerade gator och genomfartsleder.

Motionen II: 347 innehöll ett yrkande, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om sådan översyn av väglagarna och vägtrafikstadgan, att klara regler gäves angående ansvaret för att ur trafiksäkerhets-synpunkt godtagbar belysning komme till stånd.

Om vägbelysningen längs vissa trafikleder m. m.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på anförda skäl hemställt, att förevarande motioner I: 121 och II: 347 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr KAIJSER (h):

Herr talman! Det är två motiv som framför allt har varit orsak till att jag tillsammans med herr Arrhén väckt den här ifrågavarande motionen. Det första motivet är att det förefaller otillfredsställande, att en så viktig sak som vägbelysningen icke är författningsmässigt reglerad. Det är närmast genant att vägbelysning bekostas genom syföreningar, såsom ofta är förhållandet här i landet.

Det andra motivet är mörkerdöden. Detta motiv kan belysas med två citat. Det ena är hämtat från Svenska Dagbladet i början av mars och berör ett fördrag av statsrådet Skoglund, som han höll i Uppsala. Enligt referatet yttrade statsrådet följande: »Något som jag slutligen inte kan undgå att beröra är mörkerolyckorna. I detta fall tycks det vara omöjligt att få en bättring till stånd. Trots alla motåtgärder visar mörkerolyckorna ingen tendens till att minska. Här måste alla hjälpa till om vi skall ha någon möjlighet att komma till rätta med detta svåra problem.»

Det andra citatet är ur tidskriften Motor, nr 5, som utkom den 1 februari. Tvärs över en sida står som rubrik till en stor artikel: »Fast vägbelysning, bäst mot mörkerdöden.»

För den, som sedan mer än 35 år varit bilist och som visserligen aldrig råkat ut för någon mörkerolycka men som trots detta många gånger varit i stor oro för sådana när han, bländad av en mötande bil kört på vägen, står det klart, att detta problem måste angripas från alla tänkbara sidor, genom vägarnas konstruktion och beläggning med viss färg, genom riktat fordonsljus, genom propaganda för reflexmärken även på gående o. s. v. Man kan dock inte komma ifrån att vägbelysningen är en väsentlig sak.

För många är mörkerolyckorna endast siffror. Ur dem kan man läsa ut, att det

1956 var 57 personer, som dödades vid mörkerolyckor, men att det 1957 var 110, och praktiskt taget varje vecka under innevarande år har vi läst om sådana som förolyckats genom påkörning i mörker. För den som i sin dagliga gärning sedan mer än 30 år haft att mer eller mindre direkt ta hand om sådana som skadats i trafiken är dessa olyckor något mer än siffror, de är en skrämmande realitet.

I de två motioner, som det här gäller och som har en sinsemellan något olika kläm, går det hela ut på en utredning, som naturligtvis måste syfta till att klargöra vad vägbelysningen kan betyda ur trafiksäkerhetssynpunkt, om vägbelysning kan tänkas minska mörkerolyckorna, hur den bör vara anordnad och på vilka sträckor den bör anordnas. Det ligger i sakens natur att dessa viktiga problem, vilka icke berörts i de Mossbergiska utredningarna, skall undersökas innan man övergår till att söka formulera den egentliga författningstexten och avgöra vem som skall stå för kostnaderna. För herr Arrhén och mig har det stått klart, att det endast är på de ur trafiksäkerhetssynpunkt mest utsatta delarna av vägnätet som belysning med hänsyn till kostnaderna kan komma i fråga. Det är därför, som vi begränsat förslaget till livligt trafikerade genomfartsleder, och det är också därför som vi anfört, att en närmare utredning om mörkerolyckornas lokalisation i förhållande till bebyggelsen kan vara av värde.

Tredje lagutskottet har remitterat motionen till ett flertal instanser för yttrande. De allra flesta av dem har tillstyrkt motionen. Den enda myndighet som direkt avstyrker motionen är länsstyrelsen i Östergötlands län. Anmärkningsvärt är att länsstyrelsen anser sig i fall av uppenbar trafikfara såsom högsta polismyndighet kunna påverka vederbörande att vidtaga de åtgärder, som erfordras för allmän ordning och säkerhet. Det förefaller mig, med hänsyn till avsaknaden av förvaltningsrättslig reglering av vägbelysningen, enligt vad dåvarande inrikesministern uttalade i proposition nr 46/1952, inte uteslutet att

Om vägbelysningen längs vissa trafikleder m. m.

länsstyrelsen vid sådant krav skulle över-skrida sin befogenhet, och det är mycket osäkert om ett åläggande från länsstyrelsens sida skulle stå sig vid överklagande.

En annan myndighet som anser att en separat utredning om detta spörsmål icke torde vara behövlig är väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Styrelsen säger sig nämligen vara på det klara med att gällande väglagstiftning är omodern och i behov av omarbetning och att styrelsen avser att hos Kungl. Maj:t föreslå en utredning för översyn därav. Enligt styrelsens uppfattning bör då även vägbelysningen upptagas till behandling.

I väg- och vattenbyggnadsstyrelsens yttrande finns det, herr talman, några tekniska detaljer som det kunde vara av värde att stanna vid och något diskutera. Jag skall här bara ta upp en enda punkt, nämligen frågan om kostnaderna. Styrelsen påpekar att kostnaderna för anordnandet av belysning skulle bli stora, särskilt om det gäller motorvägar. Jag vill då bara säga att just motorvägarna är sådana vägar som inte borde behöva vägbelysning om de är riktigt gjorda. De stora tyska autostradorna har ingen vägbelysning. I Holland har man några ljuspunkter vid de klöverbladsformade korsningar som finns här och där, men på en motorväg som är riktigt byggd finns det inga korsningar, inga gående, inga cyklar och inga långsamt farande fordon. Det bör inte heller finnas någon mötande trafik på samma bana, och mellan körbanorna bör det finnas sådana anordningar som hindrar bländning från mötande på den andra körbanan. Inte heller bör parallellvägar intill motorvägen gå så att deras trafikanter bländar trafikanterna på motorvägen, utan också här kan man göra sådana anordningar som hindrar bländning. Jag säger detta därför att vi som i andra lagutskottet vid behandlingen av vägtrafikförordningen hade tillfälle att studera motorvägen i Danderyd, som demonstrerades för oss av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens överdirektör, klart kunde se att

det fanns en del att anmärka på den anläggningen från dessa synpunkter.

Herr talman! Jag har inget yrkande. Jag hoppas emellertid att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen mycket snart kommer att begära den utredning som den har sagt sig önska.

Herr OSVALD (fp):

Herr talman! Eftersom den föregående ärade talaren inte ställde något yrkande vill jag bara i korthet säga, att man naturligtvis även inom tredje lagutskottet är medveten om att man bör söka förhindra mörkerolyckor. Vi är emellertid också på det klara med att det inte är bara på de livligt trafikerade gatorna och genomfartslederna som man bör vidta åtgärder för att hindra mörkerolyckor. Man måste väga kostnaderna för olika alternativ mot varandra. Då nu väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har meddelat, att den kommer att verkställa en utredning för att reformera väglagstiftningen, så förefaller det mig vara rimligt att man avvaktar resultatet av denna utredning.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu ifrågasvarande utlåtandet hemställt.

Vid förnyad föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan rörande anslag till Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan jämte i ämnet väckta motioner, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Anmälades och bordlades följande till kammarerna överlämnade kungl. propositioner:

nr 124, med förslag till förordning om avskrivning å vissa oljelagringsanläggningar, m. m.;

nr 131, angående statlig borgen för lån till Svenska skifferoljeaktiebolaget;

nr 133, angående vattenvårdens organisation m. m.;

nr 136, angående godkännande av vissa avtal om förvärv och överlåtelse av fastigheter, m. m.;

nr 142, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 19 § 1 och 3 mom. folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469);

nr 143, angående löneförmåner m. m. för viss läkarpersonal;

nr 145, med förslag till förordning angående upphävande av förordningen den 26 juli 1947 (nr 581) om kvarlåtenskapskatt, m. m.;

nr 146, med förslag till lag med särskilda bestämmelser om tillsättning av prästerliga tjänster vid nyindelning av riket i pastorat;

nr 147, angående vissa ändringar i statens allmänna avlöningsreglemente, m. m.;

nr 148, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § förordningen den 30 juni 1937 (nr 655) angående bidrag från landsting och städer, som ej deltaga i landsting, till bestridande av kostnaderna för vård i vissa fall å karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet; samt

nr 150, med förslag till viss ändring i 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente, m. m.

—
Anmäldes och godkändes allmänna beredningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 177, angående sjukgymnastverksamheten; och

nr 178, om utredning rörande hjälpbehovet hos vissa eftersatta grupper av medborgare.

—
Anmäldes och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning av väckta motioner om en förutsättningslös utredning angående statschefens ställning i en modern svensk parlamentarisk demokrati;

nr 15, i anledning av väckta motioner angående Sveriges ombildning till republik; samt

nr 16, i anledning av väckt motion angående lagändringar i syfte att möj-

liggöra kostnadsfritt tillhandahållande åt politiska partier av s k. äktamakekuvert vid vissa allmänna val;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1958/59 till folkskoleväsendet, folkbildningsåtgärder m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1958/59 till medicinska högskolan i Umeå m. m.;

nr 72, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder för ökad intagning av studerande vid farmaceutiska institutet;

nr 73, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar beträffande kyrkomusikerorganisationen;

nr 74, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1958/59;

nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1958/59;

nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående särskilda ekonomiska förmåner åt övertalig personal vid örlogsvarven m. m.;

nr 77, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 79, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts

proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser avskrivning av nya kapitalinvesteringar;

nr 82, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster;

nr 83, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag för budgetåret 1958/59 till Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare;

nr 84, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om statsgaranti för budgetåret 1958/59 för lån till hantverks- och småindustriföretag; samt

nr 85, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om villkor för användningen av anslaget för budgetåret 1958/59 till Avsättning till fonden för idrottens främjande;

bevillningsutskottets betänkande nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 10 § förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) angående skatt å spritdrycker och vin; ävensom

bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 18, i anledning av väckt motion angående vissa lättnader i kreditrestriktionerna för tryggande av kommunal upplåning;

nr 20, i anledning av väckta motioner angående hotellnäringens kreditproblem; nr 21, angående anslutning av HSB:s sparverksamhet till ungdomens lönsparande; samt

nr 22, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning angående ändrad lydelse av § 31 mom. 1 bankoreglementet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.25.

In fidem

Fritz af Petersens